

Bil. 10.

Protokoll, hållet hos Stockholms stads delegerade för inkorporeringsfrågor och af Brännkyrka sockens kommunalstämma utsedda delegerade för underhandlingar rörande socknens inkorporering med staden vid gemensamt sammanträde i Stockholm torsdagen den 12 maj 1910.

Närvarande:

stadens delegerade:

herrar ordföranden, auditören *Erik Martin*,
kammarrådet, friherre *Casten von Otter*,
civilingenjören *C. Ramström*;

socknens delegerade:

herrar fabrikören *Ludvig Wetterlind*,
godsägaren, grefve *G. Lagerbjelke*,
ingenjören *Axel G. Carlson*,
kamreraren *F. Edström*,
vice pastorn *Nils Lindstam*;

samt i *egenskap af sekreterare hos sist-*
bemälde delegerade:

herr revisoren *E. A. Vallander*.

§ 1.

Den 7 innevarande maj hade Stockholms stads delegerade fått emottaga ett så lydande protokollsutdrag:

Utdrag af protokollet, hållet hos Stockholms
stadsfullmäktiges beredningsutskott den 28 april

1910.

§ 16.

Föredrogs ett så lydande protokollsutdrag:

Utdrag af protokollet, hållet hos berednings-
utskottets afdelning B. den 27 april 1910.

Företogs till behandling stadens delegerades för inkorporeringsfrågor betän-
kande och förslag i fråga om införlifning med Stockholm af Brännkyrka socken.

Efter hållen öfverläggning beslöt afdelningen, som för sin del hyste den
uppfattning, att inkorporering af endast vissa delar af Brännkyrka socken icke
borde ifrågasättas, att med anledning af de erinringar, som mot förslaget fram-
stälts af landtegendomsnämnden och drätselnsämndens bägge afdelningar, hemställa
hos beredningsutskottet, att utskottet ville återremittera ärendet till delegerade i
syfte dels att undersökning måtte verkställas rörande yttnehållet af den mark,
som vore erforderlig till gator och allmänna platser inom den eller de delar af
socknen, för hvilka stadsplan redan blifvit eller inom den närmaste framtiden
kunde blifva fastställd, dels att uppgörelser måtte, så vidt ske kunde, träffas med
vederbörande markägare om afstående till staden, därest införlifningen komme till
stånd, af dylik mark utan godtgörelse, dels ock att aftal måtte komma till stånd
i syfte att, till dess införlifning ägde rum, stadsplan icke finge utan Stockholms
stadsfullmäktiges hörande och bifall fastställas inom någon del af socknens område.

Med bifall till hvad afdelningen hemställt beslöt utskottet att i det af afdel-
ningen angifna syfte återremittera ifrågavarande ärende till stadens delegerade för
inkorporeringsfrågor.

Enligt protokollet:

C. G. Barthelson.

Med föranledande af hvad som påkallats i tredje punkten af berörda åter-
remiss hade sammanträde blifvit utsatt att denna dag äga rum mellan stadens
delegerade och Brännkyrka sockens delegerade.

§ 2.

Sedan herr ordföranden hos stadens delegerade öppnat sammanträdet och därvid uppläst förestående protokollsutdrag, meddelade herr ordföranden, att stadens delegerade, hvilka vore sysselsatta med ordnande af de angelägenheter, som angåfves i återremissens två första punkter, i fråga om tredje delen af samma remiss ansett förhandlingar med socknens delegerade erforderliga för att genom medverkan från socknens delegerades sida Stockholms stad skulle, såvidt möjligt, beredas trygghet för att icke, innan Brännkyrka socken blefve med staden införlivad, stadsplan för någon del af socknens område komme att fastställas, med mindre stadens myndigheter lämnats tillfälle att yttra sig öfver sådan stadsplan.

Socknens delegerade förklarade i anledning häraf, att de väl ansåge något *af tal* i det af beredningsutskottet angifna syfte desto mindre kunna komma till stånd, som enskildes rätt berördes af frågan, men att de emellertid för egen del icke hade något att erinra däremot, att Stockholms stadsfullmäktige lämnades tillfälle att yttra sig rörande sådant förslag till stadsplan för någon del af socknens område, hvarå fastställelse kunde komma att sökas före tiden för inkorporeeringen. Socknens delegerade funno dock icke rimligt, att kungl. maj:ts fastställelse å stadsplan skulle göras beroende af stadsfullmäktiges bifall, hvarjämte de framhöllo, att det vore af vikt att stadsfullmäktiges yttrande i sådant ärende afgåfves inom en tid af högst sex månader från det ansökning om sådan fastställelse inkommit till kungl. maj:t. Tillika uttalades å socknens delegerades sida, att därest under den tid, hvarom här vore fråga, Stockholms stad skulle höras angående eventuella stadsplaner för delar af socknens område, häraf borde följa att stadens myndigheter visade tillmötesgående i fråga om medverkan vid utarbetande af sådana stadsplaner.

Sammanträdet upplöstes härefter.

Som ofvan.

In fidem:

Justeradt:

Axel Körner.

Erik Martin.

Ludvig Wetterlind.

C. Ramström.

G. Lagerbjelke.

Casten von Otter.

Axel G. Carlson.

Nils Lindstam.

3.

Rättelser.

I delegerades i bihang nr 35 för år 1909 intagna betänkande finnes å sid. 13 uppgifvet, att för sådana ändamål, i fråga om hvilka beslutanderätten i Stockholm ligger hos stadsfullmäktige, år 1907 i Brännkyrka socken debiterats utskylder till följande belopp per bevillningskrona, nämligen:

å jordbruksfastighet med vägunderhåll in natura	5 kr. 80,33 öre
å annan fastighet	5 » 65 »
och å inkomst	5 » 49,66 »

Denna uppgift beror på ett förbiseende vid beräkningarnas uppgörande; och skola, såsom äfven framgår af det sammanhang, hvori nämnda sifferuppgifter förekomma, sagda belopp rätteligen vara respektive 8 kr. 95,33 öre, 7 kronor 42 öre och 5 kr. 88,66 öre. Därjämte bör i afseende å förstnämnda belopp erinras, att däri ingående 3 kr. 83,33 öre icke äro i penningar utgående vägs katt utan allenast motsvara den beräknade kostnaden för jordbruksfastigheternas naturavägunderhåll per bevillningskrona.

I samma betänkande å sid. 48 har uppgifvits, att de vägar inom Brännkyrka socken, som äro till allmänt underhåll indelade, innehålla i längd 41,324,8 meter. Denna väglängd bör emellertid ökas med en 100,2 meter lång väglott å Södertäljevägen, i fråga om hvilken väglott förut antagits att den fölle inom Huddinge socken.

First paragraph of faint text, appearing to be the beginning of a letter or report.

Second paragraph of faint text, continuing the narrative or discussion.

Third paragraph of faint text, providing further details or context.

Fourth paragraph of faint text, possibly a transition or a new point.

Fifth paragraph of faint text, continuing the main body of the document.

Sixth paragraph of faint text, appearing to be a concluding or summary statement.

Seventh paragraph of faint text, possibly a signature or a closing remark.

Eighth paragraph of faint text, which may be a postscript or additional notes.

Ninth paragraph of faint text, likely the final lines of the document on this page.

Beredningsutskottets utlåtanden och memorial.N:r 156. (Bih. n:r 14 för 1908, 35—37, 143, 150 och
188 för 1909, 7 och 85.)**Utlåtande angående införlifning med Stockholm af Brännkyrka
socken. (B.)**

Sedan stadsfullmäktige genom öfverståhållareämbetets remiss den 4 november 1904 fått till sig öfverlämnad en note ur protokollet öfver justitiedepartements-ärenden den 17 juni samma år, hvarigenom öfverståhållareämbetet anbefallts att från Stockholms stadsfullmäktige infordra yttrande, huruvida ej de tätt bebyggda samhällen, som äro belägna intill Stockholm, lämpligen borde med staden införlifvas och hvilka af dessa samhällen, som i sådan händelse därvid närmast borde ifrågakomma, samt till kungl. maj:t inkomma med det infordrade yttrandet äfvensom med eget underdånigt utlåtande i frågan, beslöto stadsfullmäktige den 24 februari 1905 tillsätta en särskild kommitté med uppdrag att utreda frågan om angränsande områdets införlifvande med Stockholm. Denna kommitté, som den 30 december 1907 afgaf betänkande i ämnet, tryckt i bihanget n:r 14 för år 1908, förklarade sig däri anse, att Naeka, Brännkyrka, Lidingö, Solna och Bromma socknar med Sundbybergs köping borde med Stockholms stad införlifvas i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende, samt att i öfrigt införlifningen borde äga rum på hufvudsakligen följande grunder:

a) Sagda kommuner förenas med Stockholms stad i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende.

b) I afseende å de ecklesiastika förhållandena sker ej annan ändring än den, som blifver en följd däraf att folkskoleväsendet i Stockholm utgör en för hela staden gemensam angelägenhet.

c) Alla stadens samt kommunernas och därinom belägna municipalsamhällens tillhörigheter af fast och lös egendom samt inkomster, hvilka icke äro afsedda

för kyrkliga ändamål, tillfalla den gemensamma kommunen äfvensom folkskolehus och andra anstalter för folkundervisningen det gemensamma skoldistriktet.

d) Staden i sin helhet öfvertager ansvarsskyldigheten för de borgerliga kommunernas samt municipalsamhällellenas samtliga skulder och förbindelser äfvensom de särskilda skoldistriktens skulder och förbindelser för folkskoleväsendet, allt efter afdrag af den kapital- och räntebetaling, som därå bör verkställas före den dag, då införlifningen äger rum.

e) De införlifvade områdenas invånare skola vara lika med stadens invånare berättigade att tillgodonjuta de förmåner, sam allmänna stiftelser åt stadens invånare eller vissa klasser af dem bestämma, och skola stadens invånare hafva lika rätt i afseende å de allmänna stiftelser, hvilka tillhöra de införlifvade områdena.

f) Staden i sin helhet skall ombesörja och bekosta fattig- och sjukvård, brandväsende, polisbevakning samt alla andra kommunala anstalter och angelägenheter inom stadens hela område.

g) Staden i sin helhet skall från tiden för landskommunernas införlifning med staden ombesörja och bekosta allt underhåll af allmänna vägar inom såväl landskommunerna som stadens förutvarande område.

h) Alla kommunala utgifter, inberäknadt kostnaden för allmänna väghället, skola af stadens och de införlifvade kommunernas invånare gemensamt och efter en och samma grund utgöras; skolande de införlifvade områdenas invånare i stadens angelägenheter åtnjuta enahande rösträtt som stadens invånare.

i) Den förändrade indelningen af Bromma socken medför ej någon rubbning i den vederbörande fastigheter inom nämnda socken nu tillkommande rätt till häradsallmänning.

k) Afveckling sker mellan, å ena sidan, de till införlifning ifrågasatta kommunerna och, å den andra, de gemensamheter, dit de nu höra (väghållningsdistrikt, tingshusbyggnadsskyldige, landsting), hvilken afveckling bör ske på grundvalen af att staden afstår från alla anspråk på de å kommunerna belöpande andelar i gemensamheternas fasta och lösa egendom, dock att staden bör förbehålla sig rätt till skälig andel i de kassor, som för något för gemensamheten samfäldt behof kunna vara samlade, äfvensom öfvertaga andel i betalningsansvaret för gemensamheternas gäld, i den mån sådant i betraktande af hvad staden å sin sida afstår må finnas billigt.

Vid sammanträde den 23 mars 1908 blef kommitterades betänkande föremål för stadsfullmäktiges behandling, därvid i enlighet med kommitténs, af beredningsutskottet biträdda hemställan stadsfullmäktige, med förklarande att förenämnda

fem socknar och Sundbybergs köping enligt stadsfullmäktiges åsikt borde införlifvas med staden i hufvudsak enligt de af kommitterade angifna grunder, beslöto, att för vinnande af berörda ändamål underhandlingar skulle inledas med ifrågasvarande kommuner samt öfriga menigheter, som af frågan berördes. I öfverensstämmelse med hvad utskottet äfven hemställt beslöto stadsfullmäktige tillika utse tre personer med uppdrag att å stadens vägnar föra sagda underhandlingar samt därefter inkomma med utlåtande och förslag i ämnet, och skulle fullmäktiges nu berörda beslut, såsom fullmäktiges yttrande i anledning af den nädiga remissen af den 17 juni 1904, i underdånig skrifvelse anmälas hos kungl. maj:t.

De af stadsfullmäktige för förandet af omförmälda underhandlingar utsedde delegerade afläto, för fullgörande af sitt uppdrag, skrivelser till ordförandena i Nacka, Brännkyrka, Lidingö, Solna och Bromma socknar samt Sundbybergs köpings kommunalstämmor med inbjudan till nämnda kommuner att, hvar och en såvidt dess kommun anginge, genom för sådant ändamål utsedda personer underhandla med delegerade rörande frågan om sagda kommuners införlifvande med staden. Sedan tillmötesgående svar härå erhållits från bland andra Brännkyrka socken, hafva underhandlingar till en början bedrivits i och för sistnämnda sockens införlifvande med staden.

Dessa underhandlingar, för hvilka finnes utförligt redogjort i bihangen n:r 36 och 37 för år 1909, hafva resulterat i af delegerade med betänkande af den 15 april 1909 framlagda särskilda förslag till aftal dels rörande införlifning af Brännkyrka socken med Stockholms stad och dels rörande ordnande af de genom Brännkyrka sockens utbrytning från Svartlösa härads väghållningsdistrikt och införlifning med Stockholms stad uppkommande förhållanden.

Däremot hade, efter hvad delegerade i sitt berörda betänkande, som befordrats till trycket uti bihang n:r 35 för år 1909, tillika förmält, underhandlingar då ännu icke ägt rum vare sig med Stockholms läns landsting för ordnande af vissa spörsmål, som uppkomme genom socknens utbrytande från länet, eller med Svartlösa härads tingshusbyggnadsskyldige för reglering af vissa vid socknens skiljande från tingslaget uppstående frågor. Delegerade förklarade emellertid på anförda skäl sig anse, att dessa bägge omständigheter icke borde utgöra hinder för stadsfullmäktige att det oaktadt besluta framställning om Brännkyrka sockens inkorporering med staden. Sedermera hafva, på sätt inhämtas af de i bihanget n:r 188 intagna handlingar, underhandlingar pågått mellan delegerade och ombud för de tingshusbyggnadsskyldige i tingslaget angående socknens ut-

brytning från tingslaget, men hafva dessa underhandlingar icke ledt till någon öfverenskommelse. Efter hvad tillika blifvit upplyst hafva numera underhandlingar påbörjats jämväl med ombud för Stockholms läns landsting i ofvanberörda syfte, men äro dessa underhandlingar ännu icke slutförda.

Det föreliggande förslaget till aftal om införlifning af Brännkyrka socken med Stockholms stad är i sin helhet så lydande:

Förslag

till aftal rörande införlifning af Brännkyrka socken med Stockholms stad.

1:o.

Brännkyrka socken skall med hela sitt nuvarande område från och med ingången af det år, kungl. maj:t kan komma att bestämma, i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende införlifvas med Stockholms stad och sålunda ur landets jordebok uteslutas.

2:o.

I fråga om de ecklesiastika förhållandena sker den ändring, som föranledes däraf att, jämlikt lagen angående folkskoleväsendet i Stockholm den 15 maj 1903, folkskoleväsendet utgör en för hela staden gemensam angelägenhet, hvilken staden såsom kommun har att vårda.

I afseende å berörda förhållanden i öfrigt äger tills vidare ej annan ändring rum än den, som betingas däraf att Brännkyrka församling i och med införlifningen kommer att utgöra en territoriell församling i Stockholm.

3:o.

Staden i sin helhet ombesörjer och bekostar alla anordningar i afseende å fattigvård, hälsovård, sjukvård, brandväsende och polisbevakning samt alla andra kommunala anstalter och angelägenheter inom såväl Brännkyrka sockens som ock stadens äldre område.

4:o.

Alla kommunala utgifter skola af stadens och den införlifvade kommunens invånare gemensamt och efter samma grund utgöras.

5:o.

Alla Brännkyrka sockens likasom Stockholms stads tillhörigheter af fast och lös egendom samt inkomster, hvilka icke äro afsedda för kyrkliga ändamål, tillfalla den gemensamma kommunen, hvarjämte folkskolehus och andra anstalter för folkskoleundervisningen blifva det gemensamma skoldistriktets egendom.

6:o.

Det införlifvade området invånare åtnjuta i stadens kommunala angelägenheter enahanda rösträtt som stadens invånare; skolande den nu gällande indelningen i valkretsar så ändras, att invånarne i det införlifvade området få tillfälle utöfva dem tillkommande rösträtt.

7:o.

Lika med stadens invånare äro det införlifvade området invånare berättigade att tillgodonjuta de förmåner, som allmänna stiftelser åt stadens invånare eller särskilda klasser af dem bestämma; och hafva stadens invånare i afseende å allmänna stiftelser, hvilka tillhöra det införlifvade området, enahanda rätt.

8:o.

Staden i sin helhet öfvertager ansvarsskyldigheten för de bägge borgerliga kommunernas samt Liljeholmens och Örby villastads municipalsamhällets samtliga skulder och förbindelser äfvensom de särskilda skoldistriktens skulder och förbindelser för folkskoleväsendet, allt efter afdrag af den kapital- och räntebetalning, som bör vara verkställd före den dag, då införlifningen äger rum.

9:o.

Staden i sin helhet skall från tiden för socknens införlifning med staden ombesörja och bekosta allt underhåll af allmänna vägar inom såväl socknens som

stadens förutvarande område; och skola utgifterna härför af stadens och det införlifvade områdets invånare gemensamt och efter samma grund utgöras.

Från nämnda tidpunkt skall staden därjämte öfvertaga underhållet af följande enskilda vägar inom det införlifvade området, nämligen:

den så kallade Löfholmsvägen eller vägen från allmänna landsvägen vid Liljeholmen förbi Alphyddan och Gröndals villasamhälle till Lilla Ekensberg jämte vägens förgrening från Alphyddan till Blommensberg,

den så kallade Hägerstensvägen från nämnda landsväg till Fridhem, samt vägen från Långbro grindstuga förbi Långbrodal till Långsjö, till de delar dessa vägar icke visas vara föremål för enskild äganderätt.

10:o.

Har i anledning af ansökning, som hos konungens befallningshafvande gjorts i fråga om anläggning eller omläggning af allmän väg inom socknens nuvarande område eller om förändring af därinom belägen väg till bygdeväg eller landsväg, konungens befallningshafvande eller den myndighet, till hvilken målet kan hafva fullföljts, genom beslut, meddeladt före införlifningen, ålagt de väghållningsskyldige i Svartlösa härads väghållningsdistrikt att inom förenämnda område utföra vägarbete, skall, vare sig berörda beslut vid tiden för införlifningen vunnit laga kraft eller icke, samma vägarbete verkställas af staden.

Därest i beslut, som nu nämnts, inträdandet af den därigenom ålagda skyldigheten att utföra visst vägarbete gjorts beroende af att statsbidrag till arbetet erhålles, skall hvad ofvan blifvit stadgadt äga tillämpning, äfven om sådant bidrag icke beviljas.

11:o.

Innan de för staden gällande byggnads- och brandordningar å det införlifvade området tillämpas, böra de undergå granskning, därvid, om de särskilda förhållandena inom Brännkyrka kommun anses böra medföra särskilda stadganden beträffande området i dess helhet eller till någon del, sådana stadganden böra i byggnads- och brandordningarna införas.

12:o.

Genom införlifningen sker icke någon ändring i sättet för utgörande af sådan afgäld till stamhemman inom det införlifvade området, som hvilat på afsöndrad

lägenhet, eller af allmänna utskylder och besvär till kronan af hvad namn och beskaffenhet de vara må.

Debitering, uppbörd och redovisning af krono- och kommunalutskylder från det införlifvade området öfvertagas från tiden för införlifningen af öfverståthållareämbetet för uppbördsärenden.

Därest efter införlifningen framställning i sådant afseende göres af Brännkyrka församlings kyrkostämma, skall stadens uppbördsverk ombesörja debiteringen af beslutade församlingsavgifter äfvensom af prästlöneavgifter samt, där ej kyrkostämman genom beslut, som af öfverståthållareämbetet godkännes, annorlunda förordnar, verkställa uppbörden af dessa avgifter, hvarjämte i sådan händelse restantier å samma avgifter skola indrivas genom öfverståthållareämbetets försorg.

13:o.

Från tiden för socknens införlifning med staden öfvertager staden i sin helhet den införlifvade kommunens och skoldistriktets samtliga förpliktelser gentemot såväl de personer, hvilka vid nämnda tidpunkt därinom innehafva fast anställning, som ock de socknens förutvarande tjänstemän, hvilka då redan därifrån åtnjuta pension eller understöd; och skall tillika iakttagas, att de i socknen vid berörda tid anställda barnmorskor icke i pensionshänseende komma i sämre ställning än förut.

14:o.

Det införlifvade områdets förseende med vatten från allmän vattenledning samt allmän belysning genom gas eller på annat tjänligt sätt skall ske snarast möjligt efter införlifningen i den ordning och till den omfattning, som stadsfullmäktige med afseende å områdets bebyggande tid efter annan besluta.

Från tiden för införlifningen skall emellertid staden utefter de vägar inom socknens municipalsamhällen och så kallade villastäder, där allmän belysning vid nämnda tid finnes anordnad, ombesörja och bekosta belysning i minst samma omfattning som dittills, under villkor att den för berörda ändamål använda materiel till staden utan ersättning öfverlåtes.

15:o.

Snarast möjligt efter införlifningen skall staden låta upprätta särskilda renhållningsstationer dels vid Liljeholmen med Gröndal dels ock i Örby.

Efter införlifningen skall staden utan dröjsmål låta uppföra fullständig brandstation vid Liljeholmen samt redskapshus med brandmateriel vid Örby och Södertörns villastad.

16:o.

De för äldre stadsområdet gällande föreskrifter rörande bouppteckningar, vårdnaden å förmynderskap och auktioner skola gälla äfven för det införlifvade området, dock att stadens auktionsmonopol tills vidare och intill dess annorlunda beslutas icke är tillämpligt å sådan inom det införlifvade området befintlig egendom, som tillhör där boende personer eller därstädes belägna verk samt inom området å auktion försäljes.

Förslaget till aftal med Svartlösa härads väghållningsdistrikt är af följande lydelse:

Förslag

till aftal rörande ordnande af de genom Brännkyrka sockens utbrytning från Svartlösa härads väghållningsdistrikt och införlifning med Stockholms stad uppkommande förhållanden.

1:o.

Mom. 1. Den behållning, som vid tiden för socknens skiljande från Svartlösa härads väghållningsdistrikt finnes i distriktets vägkassa, skall fördelas mellan staden och distriktet efter förhållandet vid samma tid mellan vägfyrktalet i socknen och i hela återstående distriktet.

Mom. 2. Såsom vägkassas behållning anses sådant i 62 § lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, enligt nämnda lagrums lydelse i lagen den 20 juni 1905, omförmäldt öfverskott, som vid berörda tid finnes i vägkassan, efter afdrag dock af de beräknade kostnaderna för de vägarbeten, som de väghållningsskyldige i distriktet genom utslag, meddelade och laga kraftvunna under tiden från och med den 1 november 1908 till den dag, då socknens införlifning med staden äger rum, fått sig ålagdt att utföra

och för hvilka tillika statsbidrag, därest sådant i något af utslagen förutsatts, före sistnämnda dag beviljats.

Mom. 3. De öfverskottsmedel, som, enligt hvad nu blifvit sagdt, skola undantagas innan fördelning af väggkassans behållning sker, äger väghållningsdistriktet använda till bestridande af omförmälda kostnader.

Mom. 4. Uppgå vid tiden för införlifningen kostnaderna för förenämnda vägarbeten till belopp, öfverstigande berörda öfverskottsmedel, skola staden och väghållningsdistriktet gemensamt efter den i mom. 1 angifna grund bidraga till täckande af sålunda uppkommen brist.

2:o.

De vägarbeten inom väghållningsdistriktets nuvarande område, som vid tiden för införlifningen redan börjat verkställas, skola bringas till slutligt utförande af vägstyrelsen eller de arbetsdirektioner, som kunna varda tillsatta för arbetenas verkställande.

Har vid berörda tid vägarbete, som genom laga kraftägande beslut förklarats skola inom Brännkyrka socken utföras, ännu icke blifvit påbörjadt, skall staden efter införlifningen verkställa samma arbete, mot det att ett belopp, motsvarande de beräknade kostnaderna för vägarbetet, till staden utbetalas af förenämnda öfverskottsmedel, så långt de därtill förslå.

3:o.

Det åligger staden att godtgöra väghållningsdistriktet kostnaden för den till följd af socknens skiljande från distriktet erforderliga nya vägdelning, när denna blifvit verkställd, med ett belopp af 3,500 kronor.

4:o.

Allt underhåll sommar- och vintertiden af allmänna vägar inom de efter öfverflyttningen återstående delarna af väghållningsdistriktet äfvensom öfriga distriktet åliggande utgifter för vägväsendet därstädes, med undantag af de i punkten 1 här ofvan omförmälda, bestridas af väghållningsdistriktet, därvid vägunderhållet in natura utgöres enligt vägdelning och, intill dess ny sådan blifvit verkställd, underhållet af den på väghållare från Brännkyrka socken nu indelade vägsträckan

inom Huddinge socken af landsvägen från Sotholms härads gräns till Skanstull af vägkassan.

Fastighetsägare inom det återstående väghållningsdistriktet, hvilka till följd af hvad ofvan är stadgadt vinna befrielse från underhållet af dem inom Brännkyrka socken tilldelade väglotter och icke annorstädes åtaga sig motsvarande väghållning, skola under den tid, nu gällande vägdelning inom distriktet äger tillämpning, till distriktets kassa gälda ersättning, hvilken, där ej öfverenskommelse om beloppet kan träffas, bestämmes i den ordning, som i 18 § väglagen sägs.

5:o.

Staden i sin helhet skall från tiden för socknens införlifning med staden ombesörja och bekosta allt underhåll af allmänna vägar inom såväl socknens som stadens förutvarande område.

6:o.

De inom socknens nuvarande område befintliga broar, hvilkas underhåll vid tiden för införlifningen bestrides ur distriktets vägkassa, öfvertagas från samma tid i det skick de då befinna sig till underhåll af staden.

7:o.

Uppstår mellan staden och väghållningsdistriktet tvist rörande tolkningen af bestämmelserna i detta aftal, skall tvisten afgöras af en skiljenämnd, bestående af tre personer, af hvilka staden och distriktet utse hvardera en och de sålunda utsedde den tredje. Kunnat de af parterna valde skiljemännen ej ena sig om valet af den tredje, skall denne utses af konungens befallningshafvande i Stockholms län.

Delegerade hafva i sitt förenämnda betänkande anmärkt, bland annat, att en af de ledande principerna i de här ofvan intagna, af stadsfullmäktige fastställda grunderna för angränsande områdens införlifning med staden vore den, att inkorporeringen skulle medföra full likställighet i såväl rättigheter som skyldigheter mellan stadens och de införlifvade områdenas invånare. Ehuru det rättmätiga i denna princip alltifrån första skedet af de nu förda underhandlingarna stått klart för underhandlarne å ömse sidor, hade man å andra sidan dock till fullo insett, att

det för staden icke blefve möjligt att genast vid den tid, då inkorporeringen ägde rum, bereda invånarna i socknens nuvarande område samma förmåner i afseende å samtliga kommunala anordningar, hvilka stadens nuvarande invånare redan åtnjöte. Underhandlingarna i denna del hade därför väsentligen haft till föremål att ordna frågorna om sättet och tiden för vidtagande genom stadens försorg inom berörda område af erforderliga åtgärder dels för detsammias förseende med belysning och, framför allt, vatten från allmän vattenledning, dels ock äfven för bestridande af renhållning och eldsläckning därstädes. Därvid hade stadens delegerade bestämdt motsatt sig det af motsidans delegerade till en början framförda krafvet, att i förslaget till aftal om inkorporeringen skulle intagas bestämmelse om viss tid, inom hvilken det införlifvade området skulle förseas med vatten från stadens vattenledning äfvensom andra anordningar genom stadens försorg där vidtagas. Enighet hade slutligen vunnits därom, att det införlifvade områdets förseende med vatten från allmän vattenledning samt anordnandet därstädes af allmän belysning genom gas eller på annat tjänligt sätt borde ske snarast möjligt efter införlifningen i den ordning och till den omfattning, som stadsfullmäktige med afseende å områdets bebyggande tid efter annan beslöte, samt att i fråga om renhållnings- och eldsläckningsväsendet inom socknen vissa åtgärder borde af staden efter inkorporeringen vidtagas snarast möjligt eller utan dröjsmål. Genom en sådan formulering af aftalsförslagets bestämmelser härutinnan ansåge delegerade det vara tillfredsställande sörjdt för, att större anspråk icke skäligen kunde riktas mot staden i förevarande afseenden, än som vore förenliga med nödig omtanke om stadens ekonomi.

Enligt af delegerade verkställda approximativa beräkningar skulle genom Brännkyrka sockens inkorporering stadens utgifter ökas med 426,500 kronor samt dess inkomster med 211,000 kronor årligen.

I fråga om de ecklesiastika förhållandena innehåller förslaget, att med undantag af folkskoleväsendets öfverflyttning till staden i dess helhet, ej annan ändring skulle ske än som påkallades däraf att Brännkyrka socken komme att utgöra en territoriell församling i Stockholm. Enligt hvad i betänkandet uppgifves torde häraf ej föranledas några särskilda åtgärder från vare sig stadens eller församlingens sida, utan torde ordnandet af denna angelägenhet ske genom af kungl. maj:t meddelade författningsföreskrifter. Församlingen skulle alltså fortfarande i fråga om den ecklesiastika indelningen lyda under Strengnäs domkapitel. Emellertid erinras vidare om, att Stockholms stads konsistorium i skrifvelse till kungl. maj:t af den 7 april 1908 gjort underdånig framställning om vidtagande af åtgärder i syfte att Nacka, Brännkyrka,

Lidingö, Solna och Bromma socknar med Sundbybergs köping skulle i samband med och under förutsättning af deras förening med Stockholm i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende komma att jämväl i ecklesiastikt hänseende införlifvas med staden, samt att stadsfullmäktige öfver denna framställning afgifvit infordradt underdånigt yttrande, därvid fullmäktige i enlighet med af stadens inkorporeringsdelegerade gjord hemställda förklarar sig anse, att, därest en förändring i nämnda socknars och köpings indelning i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende komme till stånd, däraf jämväl påkallades en motsvarande förändring i den ecklesiastika indelningen, för att den sålunda utvidgade stadens församlingar icke skulle komma att lyda under olika konsistorier, men att stadsfullmäktige emellertid hölle före, att berörda frågor icke stode i sådant förhållande till hvarandra, att de nödvändigt borde afgöras i ett sammanhang. Ifrågavarande framställning har ännu icke pröfvats af kungl. maj:t utan är densamma enligt inhämtade upplysningar för närvarande föremål för behandling af kammarkollegium.

Enligt hvad i bihanget nr 143 för år 1909 intagna handlingar utmärka, hafva de två föreliggande aftalsförslagen redan undergått behandling af vederbörande myndigheter inom det till införlifning ifrågasatta området. Därvid har Brännkyrka sockens kommunalstämma den 15 april 1909 utan ändring godkänt såväl förslaget till aftal rörande ordnande af de genom socknens utbrytning från Svartlösa härads väghållningsdistrikt uppkommande förhållanden som äfven förslaget till aftal angående socknens inkorporering med Stockholms stad, hvarvid dock stämman med afseende å sistnämnda förslag beslutat till vederbörandes beaktande framhålla vissa önskemål af socknen. Sålunda hafva såsom önskemål uttalats, att Brännkyrka församlings invånare måtte blifva berättigade att använda sig af Stockholms nuvarande södra begravningsplats, att förutom de i förslaget särskildt uppräknade enskilda vägar, hvilkas underhåll staden i sin helhet skulle öfvertaga, äfven utfartsvägen från Årstaskog till allmänna landsvägen vid Grönbruk måtte blifva underhållen på enahanda sätt, att redskapshus med brandmateriel måtte af staden efter införlifningen utan dröjsmål uppföras jämväl vid Långbro eller Långbrodal och Fridhems villastad, att stadens auktionsmonopol icke före 15 års utgång måtte blifva tillämpligt för det införlifvade området, att vissa åtgärder måtte, utöfver hvad aftalsförslaget därom innehåller, vidtagas till tryggande af kommunens tjänstepersonals ställning efter införlifningen, samt att inga ställen

för försäljning af öl, vin eller brännvin måtte inom det inkorporerade området inrättas, utan att invånarne blefve däröfver hörda.

Brännkyrka församling har på kyrkostämman den 9 februari 1909 godkänt förslaget till inkorporeringsaftal, för så vidt detta förslag fölle under kyrkostämmans beslutanderätt, dock under uttalande af samma önskemål beträffande den i församlingens tjänst anställda lärarepersonal, som enligt hvad nyss sagts kommunalstämman framställt i fråga om den borgerliga kommunens tjänstepersonal.

Liljeholmens municipalsamhälle har vid municipalstämma den 21 juni 1909 i fråga om förslaget till inkorporeringsaftal fattat enahanda beslut som Brännkyrka socken. Äfven Örby villastads municipalsamhälle har vid municipalstämma den 31 mars 1909 uttalat sig för den föreslagna inkorporeringen dock under vissa angifna villkor. Slutligen hafva de väghållningsskyldige inom Svartlösa härads väghållningsdistrikt vid vägstämman den 17 februari 1909 biträdt förslaget till aftal rörande ordnande af de genom Brännkyrka sockens utbrytning från väghållningsdistriktet och införlifning med Stockholms stad uppkommande förhållanden, dock med ändring af förslaget på ett par punkter.

Den 22 april 1909 föredrogs delegerades ifrågavarande betänkande och förslag hos beredningsutskottet, och beslöt därvid utskottet att i ärendet inhämta yttrande af stadens samtliga förvaltande myndigheter med undantag af drätsel-nämndens plenum, handels- och sjöfartsnämnden, arbetsförmedlingen och triangel-mättningsnämnden. De till svar härå inkomna yttrandena äro befordrade till trycket dels i bihanget n:r 150 för år 1909 och dels i bihanget n:r 7 för innevarande år.

Förslaget har lämnats utan anmärkning af kyrkogårds- och hälsovårds-nämnderna, öfverstyrelsen för stadens folkskolor, slakthus- och saluhallsstyrelsen, hamnstyrelsen, fattigvårdsnämnden, styrelsen öfver gas- och elektricitetsverken, samt byggnads- och mantalsnämnderna. Styrelsen öfver gas- och elektricitetsverken har dock, med hänsyn till att en af de ledande principerna i förslaget varit, att så vidt möjligt inkorporeringen skulle medföra full likställighet i såväl rättigheter som skyldigheter mellan stadens och de införlifvade områdenas invånare, framhållit omöjligheten i ekonomiskt hänseende af att tillämpa samma taxor och debiteringsnormer inom de införlifvade områdena som inom den egentliga staden, emedan lednings- och distributionskostnaderna i förra fallet blefve betydligt större i förhållande till inkomsten än i det senare fallet.

Mot förslaget hafva däremot erinringar framstälts af landtegendomsnämnden samt drätselnämndens bägge afdelningar.

Landtegendomsnämnden har särskildt fäst uppmärksamheten vid frågan om anordnandet af gator inom det till inkorporering föreslagna området jämte hvad därmed sammanhänger och ur denna synpunkt funnit inkorporeringsaftalet, såsom ådragande staden alltför betungande utgifter och därtill oskäligt gynnande markägarna inom socknen, icke vara tillfredsställande.

Såvidt handlingarna utmärkte, hade berörda spörsmål icke varit föremål för uppmärksamhet under de i ämnet förda underhandlingarna, och aftalet upptog därom icke några direkta bestämmelser. Nionde punkten af aftalet innehölle visserligen, bland annat, bestämmelse om underhållet af befintliga s. k. allmänna vägar, men detta begrepp vore ingalunda liktydigt med gata i fastställd stadsplan. Att döma särskildt af tredje och fjärde punkterna i aftalet, däri föreslås, att staden i sin helhet skulle ombesörja och bekosta alla anordningar i afseende å fattigvård, hälsovård, sjukvård, brandväsande och polisbevakning samt alla andra kommunala anstalter och angelägenheter inom såväl Brännkyrka sockens som stadens äldre område, äfvensom att alla kommunala utgifter skulle af stadens och den införlifvade kommunens invånare, gemensamt och efter samma grund utgöras, syntes emellertid delegerade hafva utgått från, att staden i sin helhet skulle ensam bekosta äfven gators anläggning, underhåll, renhållning, belysning och förseende med ledningar af olika slag äfvensom mark till gatorna inom det till införlifning ifrågasatta området, och att utgifterna härför skulle af stadens och socknens invånare utgöras efter samma grund.

Denna uppfattning, om ock stående i öfverensstämmelse med inkorporeringskommitténs af stadsfullmäktige godkända hemställan, kunde nämnden för sin del icke biträda. Genom den nya stadsplanelagen vore den grundsatsen fastslagen, att tomtägaren åtminstone till viss omfattning skulle ytterst vidkännas kostnaden för själfva gatumarkens anskaffande, och allenast en konsekvens häraf vore, att han ock borde bidraga till de öfriga kostnaderna för gatas iordningställande. De gator, hvarom här kunde blifva fråga, hade ännu och komme sannolikt för afsevärdt lång tid framåt att hafva sin hufvudsakliga betydelse såsom utfartsvägar från de särskilda tomterna och blott i ringa omfattning såsom förmedlare af någon allmän genomgående trafik. Med så mycket större skäl ansåge nämnden därför det krafvet kunna från stadens sida uppställas, att markägarna bidroge till genomförandet af ifrågasvarande anordningar. Staden hade också själf redan tillägnat sig ett dylikt åskådningssätt. Förutom att staden uppställt dylika fordringar för reglering af vissa trak-

ter inom stadens nuvarande område, hade vid upplåtelseerna med tomträtt å stadens landegendomar inom Brännkyrka socken kostnaden för alla inom stadsplanerna upptagna vägar, hufvudvägar såväl som bivägar, själfallet lagts på tomterna och inginge därför i de ordinarie tomträttsafgålderna. Detta gällde kostnaden såväl för själfva marken till vägarna som för vägnas anläggning och förseende med kloakledningar jämte dessa sistnämndas underhåll. Ja, man hade gått så långt, att äfven kostnaden för framdragande af ledningarna i vägarna för vatten och gas lagts på dessa tomter och således inginge i de ordinarie tomträttsafgålderna, och detta ehuru vatten- och gasverken vore kommunala affärsföretag, som borde själfva bekosta sina anläggningar, och ehuru dessa verk tillika uppbure lika höga afgifter för förbrukningen på Enskede som i den inre staden.

Inom stadens nuvarande område hade omsorgen om gators anläggning och underhåll varit en skyldighet, som ursprungligen ålegat stadens fastighetsägare. Genom kungl. brefvet den 24 april 1868 angående likställighet i kommunala rättigheter och skyldigheter emellan hufvudstadens invånare hade detta besvär mot en tämligen obetydlig afösningsavgift visserligen aflyftats från fastighetsägarna såsom särskild klass och i stället öfvertagits af kommunen i dess helhet. Men berörda bref kunde icke hafva någon bindande tillämpning för den nu till införlifning ifrågasatta marken, hvilken icke tillhört staden vid tiden för brefvets tillkomst. Markägarna därstädes skulle i så fall blifva obehörigt gynnade, i det att de, utan egna åtgöranden och utan att behöfva i vidare mån än andra stadens invånare bidra till ifrågavarande anordningar, skulle genom stegrade markpris skörda synnerlig vinst af de åtgärder staden i det allmännas intresse vidtog. Hvad sålunda framhållits i fråga om gatas anläggning och underhåll gällde i väsentligaste delar äfven om gatas renhållning. För hufvudstaden vore genom kungl. brefvet den 22 januari 1898 stadgadt, att den fastighetsägare förut åliggande skyldighet att renhålla gata skulle öfvertagas af kommunen mot det att fastighetsägare erlade vissa belopp under högst femtio år, hvarigenom deras förenämnda skyldighet skulle anses aflöst.

Staden måste därför, ansåge nämnden, förbehålla sig ej mindre rätt att af tomtägare inom socknen uttaga viss afgift till bestridande af kostnaden för gators och andra allmänna platsers anläggning m. m. inom socknens område än äfven, att den till nämnda ändamål erforderliga mark gratis tillfölle staden. Detta afstående af gatemark borde enligt nämndens mening omfatta all gatumarken inom bebyggda områden i redan uppvuxna samhällen och dessutom utlagda gator därstädes, äfven om någon byggnadsverksamhet invid dem ännu ej kemmit till stånd.

Skulle stadsplaner för vissa områden blifva vederbörligen fastställda före inkorporeringen, borde förbehåll göras om afstående af all gatumarken enligt stadsplanen, äfven om gatorna ej blifvit utlagda. Däremot torde det af flera skäl ej lämpligen låta sig göra att träffa förbehåll om afstående af gatumark i samhällen, som efter inkorporeringen uppkomme och för hvilka stadsplan ej fastställts.

Skulle hinder möta att vinna en inkorporering af hela socknen med väsentligt iakttagande af de af nämnden sålunda framhållna rimliga förbehållen, borde frågan enligt nämndens uppfattning för närvarande fullföljas endast beträffande *inkorporering af stadens egna fastigheter* inom socknen, nämligen Enskede, Årsta, Mossen, Svedmyran och Gubbängen. Det vore nämligen särskildt lämpligt och af behovet påkalladt, att dessa stadens omfattande och med den öfriga staden sammanhängande jordar införlifvades med den öfriga staden. Detta ej blott för att undgå de svårigheter och olikheter af formell art, som följde af att stadens förvaltning skulle röra sig inom två administrativt åtskilda områden, utan äfven för att staden rättvisligen skulle få uppbära kommunalutskylder af den befolkning, för hvilken staden på sina landegendomar nedlade stora kostnader. Det vore också ett missförhållande, att staden därtill själf finge för sina egendomar och på dem nedlagda kostnader till annan kommun betala allt högre skatter efter höga upptaxeringar. Därtill komme, att staden på sina egendomar i socknen skulle anlägga slakthus, sjukhus och sannolikt snart nog äfven andra offentliga inrättningar för sitt eget behof.

Drättselnämndens första afdelning har i sitt yttrande till en början framställt några allmänna betraktelser öfver den af stadsfullmäktige redan godkända inkorporeringsplanen i dess helhet, hvilken synts afdelningen genom sin omfattning innebära en våda, i det man vid densammas uppgörande mera syntes hafva tagit hänsyn till faktorer af enligt afdelningens uppfattning mindre vikt för staden än behovet af ökad utrymme. Efter att hafva gjort gällande att det område i stadens närhet, som först och främst borde ifrågakomma till införlifning med hufvudstaden, vore Lidingö socken och därefter Bromma socken, har afdelningen anført en del siffror i syfte att visa att genom införlifning med staden af dessa socknar samt dessutom den mark, som äges af staden i Brännkyrka socken, staden skulle erhålla en utsträckning, som äfven med en ganska måttlig befolkningstäthet skulle lämna godt utrymme för inemot en million invånare. Ur synpunkten af stadens utveckling, hvilken synpunkt vore för staden den betydelsefullaste, torde alltså anspråken på vidgadt område anses fylla genom en inkorporering af långt mindre omfattning än den hittills ifrågasatta. Under uttalande af sina far-

hågor för att den ifrågavarande inkorporeringspolitiken kunde medföra oberäkneliga vådor, ja rent af ställa staden inför ekonomiska vanskligheter af synnerligen allvarlig art, har afdelningen påpekat, att ett område, hvilket i likhet med Brännkyrka socken bestode af ett stort antal spridda småsamhällen, torde blifva opåräknadt dyrbart att administrera och kräfvat stora uppoffringar för ett ändamålsenligt ordnande. Hade lagstiftningen medgifvit en partiell sammanslutning för vissa gemensamma angelägenheter och gifvit möjlighet till fortsatt särförvaltning å andra områden af mera lokal natur, såsom anläggning och underhåll af gator, renhållning m. m., hade faran af en omfattande inkorporering väsentligen minskats, men då så icke vore fallet, kunde afdelningen icke finna annat, än att staden med den största försiktighet borde inlåta sig på fullföljd af sina inkorporeringsplaner och i hvarje fall noga tillse, att de villkor, under hvilka inkorporering skulle ske, blefve för staden så litet betungande som möjligt.

Därpå lämnar afdelningen en kort redogörelse för en del af vederbörande kommunala myndigheter och tjänstemän gjorda uttalanden i anledning af det föreliggande aftalsförslaget, af hvilka uttalanden framginge, att kostnaderna till följd af socknens inkorporering redau i hvad de nu kunde förutses komme att ställa sig afsevärdt högre än delegerade beräknat. Vidare redogör afdelningen för vissa af kammarkontoret verkställda kalkyler i frågan samt öfvergår därefter till en granskning af detaljerna i det föreliggande förslaget till inkorporeringsaftal.

Därvid har afdelningen i likhet med landtegendomsnämnden först och främst fäst sig vid, att det i förslaget ej angifvits huru förhållas skall med anläggning, underhåll och renhållning m. m. af gator och allmänna platser, och har afdelningen i dessa afseenden i hufvudsak anslutit sig till nämndens uppfattning. Enligt afdelningens mening borde därför punkt 3:o i aftalsförslaget undergå någon jämkning. Mot punkt 9:o har afdelningen framställt en formell erinran af mindre betydelse. Beträffande punkt 11:o erinras, att det vore tvifvelaktigt huruvida i och med inkorporeringen stadens brand- och byggnadsordningar vunne någon som helst tillämpning inom socknen, för hvilken, med obetydligt undantag, icke finnes stadsplan fastställd. Under det för närvarande byggnadsversamheten inom de där befintliga municipalsamhällena Liljeholmen och Örby reglerades af konungens befallningshafvande i länet, komme detta förhållande genom inkorporeringen att upphöra, och byggnadsverksamheten inom municipalsamhällena blefve fullkomligt fri. Med hänsyn till den uppenbara vådan häraf syntes det ytterst angeläget, att särskilda föreskrifter för byggnadsverksamhetens ordnande inom sock-

nen eller vissa delar af densamma blefve utarbetade i så god tid, att de kunde vara föremål för kungl. maj:ts fastställelse före inkorporeringens trädande i kraft.

Afdelningen framhåller vidare, att staden borde i aftalet göra förbehåll därom, att tillfälle måtte beredas staden att yttra sig öfver de stadsplaner, som innan inkorporeringen komme till stånd, kunde varda utarbetade för viss eller vissa delar af socknens område.

Till sist yttrar afdelningen följande:

»Af hvad afdelningen nu anført torde framgå, att afdelningen icke finner det föreliggande förslaget till uppgörelse af beskaffenhet att utan modifikationer kunna af staden godkännas.

Skulle det visa sig omöjligt att nå en ny uppgörelse, modifierad på sätt afdelningen nu antydt, anser afdelningen det mest öfverensstämmande med stadens intressen att staden afstår från den ifrågasatta inkorporeringen af Brännkyrka socken i dess helhet. I stället torde då böra till utredning upptagas frågan om inkorporering allenast af den inom socknen belägna staden tillhöriga mark. Afdelningen förbiser icke, att en lösning af frågan i denna riktning kan komma att medföra afsevärd tidsutdräkt och jämväl i öfrigt vara förenad med stora svårigheter. Emellertid torde den ändock vara att föredraga framför en inkorporering af socknen i dess helhet på nu föreslagna villkor oförändrade.»

Drätselnämndens andra afdelning har, efter att hafva tagit del af de utaf landtegendomsnämnden och första afdelningen afgifna yttrandena, förklarat, att afdelningen funne af den förebragta utredningen otvetydigt framgå, att det uppgjorda aftalet icke vore af beskaffenhet att kunna af staden oförändradt godkännas. Särskildt med afseende å de till afdelningens förvaltning hörande angelägenheter ställde aftalet i utsikt för staden så betungande utgifter och så stora svårigheter med hänsyn till administration och dylikt, att afdelningen ansåge sig med fog kunna ifrågasätta, huruvida de jämkningar däri, som i tillhörande afseenden ifrågasatts af första afdelningen och landtegendomsnämnden, skulle blifva tillfyllest för att lämna garanti för att de väntade fördelarna för staden af inkorporeringen icke skulle väsentligen motvägas af nackdelar.

Då ärendet härefter ånyo föredrogs hos beredningsutskottet den 28 sistlidne april, beslöt utskottet att med anledning af de erinringar, som mot förslaget framstälts af landtegendomsnämnden och drätselnämndens bägge afdelningar, återremittera ärendet till delegerade i syfte dels att undersökning måtte verkställas rörande yttnehållet af

den mark, som vore erforderlig till gator och allmänna platser inom den eller de delar af socknen, för hvilka stadsplan redan blifvit eller inom den närmaste framtiden kunde blifva fastställd, dels att uppgörelser måtte, såvidt ske kunde, träffas med vederbörande markägare om afstående till staden, därest införlifningen komme till stånd, af dylik mark utan godtgörelse, dels ock att aftal måtte komma till stånd i syfte att, till dess införlifning ägde rum, stadsplan icke finge utan Stockholms stadsfullmäktiges hörande och bifall fastställas inom någon del af socknens område.

Till svar å denna återremiss hafva delegerade för stadsfullmäktige framlagt dels två särskilda villkorliga aftal om förvärf af gatumark utan ersättning å lägenheterna Stora Gröndal n:r 1 samt Aspudden och Jakobsdal n:r 1 inom Liljeholmens municipalsamhälle mot vattenledningsvattens tillhandahållande åt samma områden, rörande hvilka aftal utskottet den 16 innevarande juni beslutit utlå-tandena n:r 157 och 158, dels ock en den 11 i denna månad dagtecknad skrivelse, som jämte tillhörande handlingar befordrats till trycket i bihanget n:r 85.

I sistnämnda skrivelse hafva delegerade till en början angifvit de delar af Brännkyrka socken, som hittills blifvit tätare eller mera stadslikt bebyggda, äfvensom i hvad mån stadsplaner blifvit för dessa områden upprättade. Därvid hade befunnits, att sammanlagda arealen af den mark, som, enligt hvad nu vore känt, erforderades till gator och allmänna platser inom de delar af socknen, hvilka redan blifvit eller inom den närmaste framtiden torde komma att blifva mera stadslikt bebyggda, uppginge till omkring 2,951,300 kvadratmeter. Ytinnehållet af de allmänna vägar, hvilkas underhåll enligt det föreliggande aftalsförslaget komme att hvila på staden, utgjorde 182,379 kvadratmeter, och ytinnehållet af de i förslaget uppräknade enskilda vägarna, hvilkas underhåll jämväl kunde komma att åligga staden, hade beräknats till 51,900 kvadratmeter.

Delegerade omnämna vidare, att de med anledning af återremissen inledt underhandlingar med vissa större markägare inom socknen i syfte att åt staden förvärfva, utan ersättning, för utläggning till gator och allmänna platser erforderlig mark. Med två af dessa markägare, Stockholms södra tomtaktiebolag såsom ägare af lägenheten Stora Gröndal n:r 1 och byggnadsaktiebolaget Manhem såsom ägare af lägenheterna Aspudden och Jakobsdal n:r 1, alla inom Liljeholmens municipalsamhälle, hade förenämnda villkorliga aftal träffats, hvarigenom staden, mot vattenledningsvattens tillhandahållande åt sagda områden, förvärfvat äganderätten till 269,062 kvadratmeter dylik mark. Dessutom hade efter förhandlingar, som å delegerades vägnar förts af deras sekreterare med vissa andra markägare inom socknen, årskilliga af dessa utfärdat skriftliga förbindelser, hvarigenom de förklarar

sig upplåta till staden utan ersättning dem tillhörig, för gator, torg och andra allmänna platser afsedd mark att af staden tillträdas, när och i den mån staden efter socknens införlifning med staden kunde komma att i samma mark verkställa anläggningar för vattenledning eller afledande af spillvatten eller framledande af gas eller elektrisk ström. Sådana förbindelser hade utfärdats af ägarne till lägenheten Ekensberg, de i Liljeholmens municipalområde ingående fastigheterna Nynäs n:r 1, 9 och 14 a, fastigheterna Långbro gård n:r 1 Litt. Ab. och Långbrodal n:r 1 Litt. B., hvilka fastigheter inginge i området för Långbro och Långbrodals villastad, samt fastigheterna Farsta med Marieberg, Hökarängen, Eklund, Lilla Sköndal, Förssen och Stortorp, hvilka fastigheter utgjorde området för Södertörns villastad, äfvensom Älfsjö villastad. Den rörande sistberörda område utfärdade förbindelsen hade dock befunnits vara af mindre tillfredsställande beskaffenhet och därför gjorts till föremål för förnyade förhandlingar. Öfriga underhandlingar, som blifvit inledda, hade ännu icke hunnit afslutas, men ansåge delegerade antagligt, att äfven dessa skulle leda till tillfredsställande resultat. De motprestationer, staden vanligen måst utfästa sig till i utbyte mot gatumarkens erhållande, vore antingen, såsom i ofvan först angifna två fall, tillhandahållande af vatten från stadens vattenledning eller ock, såsom händelsen vore i de aftal som hölle på att uppgöras med ägarne till Örby villastad, anläggandet af afloppsledningar inom området. På grund häraf ansåge delegerade, att det icke vore att befara, att staden efter inkorporeringen komme att få vidkännas några mera afsevärda kostnader i och för ordnande af rättsförhållandena i afseende å gatumarken inom socknens mera bebyggda delar. Hvad särskildt anläggandet af afloppsledningar anginge, vore detta en åtgärd som efter socknens införlifning staden i allt fall måste ur sanitär synpunkt vidtaga, hvadan utfästelsen af berörda prestation icke kunde vara ägnad att väcka några betänkligheter från stadens sida. Hvad beträffade sådana delar af inkorporeringsområdet, för hvilka, då införlifningen komme att äga rum, stadsplaner ännu icke blifvit fastställda, blefve det genom den i stadsplanelagen samhälle tillförsäkrade rätten att bestämma i fråga om stadsplan för samhällets område, gifvetvis ännu lättare för staden att i nämnda afseende komma till en tillfredsställande uppgörelse med vederbörande markägare.

Delegerade meddela ytterligare, att de med socknens delegerade förhandlat därom, huruvida aftal skulle kunna komma till stånd i syfte att, till dess införlifningen ägde rum, stadsplan icke måtte utan stadsfullmäktiges hörande eller bifall fastställas inom någon del af socknens område. Såsom varit att förutse, hade dessa förhandlingar icke ledt till något aftal, enär enskildes rätt berördes af frå-

gan, men socknens delegerade hade emellertid förklarat, att de för egen del icke hade något att erinra däremot, att stadsfullmäktige lämnades tillfälle att yttra sig rörande sådant förslag till stadsplan för någon del af socknens område, hvarå fastställelse kunde komma att sökas före tiden för inkorporeringen, hvaremot de hölle före, att kungl. maj:ts fastställelse af dylikt stadsplaneförslag dock icke rimligen borde göras beroende af stadsfullmäktiges bifall till förslaget.

I skrifvelsen lämnas härefter en del sifferuppgifter till belysande af den s. k. citybildningen i vissa utländska städer, och omnämnas vidare åtskilliga inkorporeringsföretag här i landet, i sammanhang hvarmed framhållas vissa omständigheter som enligt delegerades åsikt talade för nödvändigheten af den ifrågasatta inkorporeringen med hufvudstaden af angränsande samhällen, hvarpå delegerade öfvergå till ett detaljeradt bemötande af de anmärkningar, som, enligt hvad ofvan sagts, landtegendomsnämnden och drätselnämndens bägge afdelningar riktat mot det föreliggande inkorporeringsaftalet.

Gentemot hvad första afdelningen yttrat om att införlifningen af Brännkyrka socken skulle för staden blifva en opåräknadt dyr affär säga sig delegerade visserligen icke hafva förbisett, att under flera år efter inkorporeringen staden för nämnda område komme att åsamkas ganska dryga utgifter, men dock vara af den mening, att i följd af den väsentliga ökning i skatteobjekt, som för Brännkyrkaområdet uppkomme dels genom fullbordandet af stadens slakthusanläggningar, dels genom bebyggandet i öfrigt af Enskedeområdet dels ock genom den ständigt tillväxande utflyttningen från staden till de öfriga många villastäderna inom Brännkyrkaområdet, sistsagda område inom en icke aflägsen framtid ensamt skulle kunna bära de utgifter, som i följd af dess inkorporering uppstode för staden.

Med anledning däraf att drätselnämndens kammarkontor i afgifvet tjänsteutlåtande mot förslaget framhållit bland annat, att inkorporeringen skulle medföra synnerligen stora förmåner för socknen och särskildt för därvarande fastighetsägare, hvilka utan något som helst vederlag skulle ej blott erhålla betydligt reducerade skatter utan äfven befrias från dem åliggande vägunderhåll in natura, påvisa delegerade att den till grund för sagda anmärkning liggande, af kammarkontoret verkställda beräkning vore i visst afseende felaktig, i det att den vägskatt, som i berörda beräkning angifvits belöpa på socknens jordbruksfastigheter, icke utgjorde af dessa fastigheter i verkligheten erlagd skatt utan allenast motsvarande den beräknade kostnaden för fastigheternas naturavägunderhåll per sådan underhållspflichtig vägfyrk. Rätta förhållandet vore, att jordbruksfastigheterna i Brännkyrka socken genom inkorporeringen befriades från naturavägunderhåll och att öfriga

fastigheter genom inkorporeringen erhöles någon minskning i sina skatter, beroende därpå att väghållningsbördan komme att lika fördelas på alla skatteobjekt. Att så skedde vore en oundviklig följd af den förändrade administrativa indelningen af Brännkyrkaområdet. Det läte sig icke göra att, såsom kammarkontoret föreställt sig och såsom äfven syntes hafva föresväfvat landtegendomsnämnden, lösa inkorporeringsproblemet på det sätt, att man därvid undantoge väghållningsfrågan och ordnade densamma sålunda, att socknen fortfarande skulle tillhöra väghållningsdistriktet och fullgöra sina skyldigheter gent emot detsamma. Alla af kungl. maj:t under de senaste tio åren meddelade beslut rörande inkorporeringar med städer bekräftade ock detta förhållande.

Beträffande den anmärkning som första afdelningen, i anslutning till hvad landtegendomsnämnden i sådant afseende anfört, framställt mot *punkt 3:o* i affalsförslaget, nämligen att bestämmelsen i sagda punkt lade hinder i vägen för att, därest af staden i vederbörlig ordning antoges bestämmelser om skyldighet för tomtägare vare sig att lämna bidrag till gatas anläggning och underhåll eller att bekosta anläggning af belysnings-, vatten- och aflopsledningar, dessa bestämmelser skulle kunna vinna tillämpning jämväl inom inkorporeringsområdet, framhålla delegerade, att man med bestämmelsen i ifrågavarande punkt uppenbarligen velat uttala, att samma grunder, som gällde för stadens förutvarande område i afseende å stadens skyldighet att ombesörja och bekosta kommunala anordningar och anstalter, skulle vinna tillämpning inom det införlifvade området. Häraf följde då ock, att, om för stadens äldre område antoges nya bestämmelser i fråga om skyldighet för tomtägare att lämna bidrag till gatas anläggning och underhåll eller bekosta anläggning af belysnings-, vatten- och aflopsledningar, samma grunder skulle i och med detsamma gälla äfven för det införlifvade området. Genom bestämmelsen i punkten 3:o betoges staden således ingalunda möjlighet att antaga och vinna fastställelse å nya grunder för bestridandet af kostnaderna för kommunala anstalter inom det införlifvade området, under förutsättning dock att samma grunder blefve tillämpliga jämväl för stadens äldre område. Förevarande bestämmelse vore för öfrigt nästan ordagrannt lika lydande med hvad i enahanda afseende blifvit stadgadt i fråga om såväl Fors' och Klosters socknars införlifning med staden Eskilstuna som Lundby sockens införlifning med Göteborgs stad och öfverensstäme äfven med hvad som föreskrifvits i flera andra inkorporeringsbeslut.

Hvad särskildt vidkomme frågan om gaturenhållningsskyldigheten hade delegerade utgått från, att bestämmelserna i kungl. brefvet den 22 januari 1898 icke kunde tillämpas på inkorporeringsområdet, utan att fastighetsägarna därstädes fort-

598

farande efter inkorporeringen skulle vara skyldiga att bestrida renhållning af gata. Detta hade äfven förefallit socknens underhandlare alldeles själfklart, och hade dessa tillika uppgifvit, att socknens fastighetsägare icke önskade någon förändring i afseende å sättet för bestridandet af sagda renhållning. På grund däraf hade någon uttrycklig bestämmelse i inkorporeringsuppgörelsen rörande gaturenhålningen inom inkorporeringsområdet icke ansetts behöfzig. Af hvad första afdelningen uti ifrågavarande afseende anfört kunde det icke heller anses ådagalagdt, att en sådan bestämmelse skulle vara erforderlig. Skulle det efter inkorporeringen i en framtid finnas lämpligt att staden inom någon viss del af det införlivade området öfvertog gaturenhålningen, vore staden ju oförhindrad att få pröfvad frågan om sättet för aflösning af den fastighetsägarna därstädes tillkommande skyldighet i afseende å sagda renhållning.

Den af första afdelningen framställda anmärkningen mot formuleringen af *punkt 9:o* i inkorporeringsaftalet tillbakavisas af delegerade under erinran om att den i punkten uppställda förutsättningen för att staden skulle öfvertaga underhållet af där uppräknade enskilda vägar inom inkorporeringsområdet, eller att dessa icke visades vara föremål för enskild äganderätt, bestämts med hänsyn därtill, att man i fråga om vissa delar af sagda vägar hade anledning antaga att de icke utgjorde föremål för enskild äganderätt. Något formligt öfverlåtande till staden af äganderätten kunde således icke ske. I de fall åter, då äganderätten till berörda vägar verkligen tillkomme enskilda personer, hade man utgått därifrån, att då med afseende å sättet för vägarnas tillkomst de icke kunde för trafik afstängas, det vore en gifven fördel för dessa ägare att vägarna öfvertoges till underhåll af staden. I och med ernäendet af denna förmån skulle äganderätten till vägarna anses vara på samma gång öfverlåten till staden, såvida icke ägaren till viss vägdel visade sig vidhålla sitt rättsanspråk i afseende å samma vägdel.

Med afsende å den erinran, som af första afdelningen framstälts i fråga om bestämmelserna i *punkt 11:o*, meddela delegerade, att dessa bestämmelser intagits i aftalet hufvudsakligen därför att delegerade, hvilka ingalunda saknat kännedom om att byggnads- och brandordningarna i Stockholm icke vore tillämpliga för annat än stadens planlagda område, funnit det vara af vikt att särskildt för Liljeholmens betydande municipalsamhälle, som vore beläget nästan omedelbart intill stadens bebyggda område, i det väsentligaste samma föreskrifter, som innehållas i stadens byggnads- och brandordningar, blefve gällande efter inkorporeringen.

Vidare angifva delegerade, med anledning af erinran som härutinnan framstälts mot förslaget af första afdelningen, de skäl som föranledt delegerade att i inkorporeringsaftalet föreslå bestämmelse därom, att stadens auktionsmonopol tills vidare icke skulle äga tillämpning för inkorporeringsområdet.

Slutligen hafva delegerade, till bemötande däraf att såväl första afdelningen som landtegendomsnämnden ifrågasatt att allenast de staden tillhöriga fastigheterna inom Brännkyrka socken skulle inkorporeras med staden, gjort följande erinringar:

Emot hvad förhållandet vore i flera andra länder hade hos oss kungl. maj:t oinskränkt myndighet att besluta i fråga om ändring i rikets kommunala, administrativa, ecklesiastika och judiciella indelning. Afgörandet af sådan fråga skedde hufvudsakligen ur synpunkten af det högre allmänna intresse, som förväntades skola tillgodoses genom en förändrad indelning. Häraf följde också, att ett blott och bart bestridande från den kommuns sida, hvars område skulle genom en ifrågasatt regleringsåtgärd minskas, icke ensamt torde verka till förhindrande af samma åtgärd. Då emellertid i de flesta fall genom minskning af en kommuns område ekonomisk förlust skulle tillskyndas densamma, därest icke skälig ersättning för förlusten lämnades af den kommun, hvars område genom inkorporeringen komme att ökas, hade kungl. maj:t städse gjort regleringsåtgärdens vidtagande beroende såväl däraf att tillfredsställande utredning avvägabragtes rörande åtgärdens ekonomiska verkningar, som ock däraf att skälig godtgörelse erbjödes af sistnämnda kommun. Det vore därför nödigt, att den, som gjorde framställning om en sådan regleringsåtgärd, verkställde en noggrann värdering af den till minskning ifrågasatta kommunens alla tillhörigheter och utredning dels om de skatteobjekt, som förefunnes ej mindre inom kommunen i dess helhet än äfven särskildt å det område, som skulle frångå densamma, dels ock om de årliga utgifter, kommunen kunde anses hafva för sagda område. På grundvalen af dessa beräkningar, däri tillika naturligtvis kommunens skulder borde upptagas, hade sökanden därefter att framlägga förslag till fördelning af kommunens tillgångar och skulder äfvensom framställa erbjudande i fråga om godtgörelse för minskade kommunalutskylder. Dessa utredningar och beräkningar vore understundom synnerligen besvärliga att åstadkomma. Härtill komme nu ock i afseende å Brännkyrka socken, att ett förläggande af en del af socknens område till Stockholms stad måste medföra en fullständig omreglering af de kyrkliga förhållandena i socknen. Det vore gifvet, att inkorporeringsfrågan skulle i väsentlig mån kompliceras häraf. Då nu alla de många vederbörande, hvilkas rätt berördes af frågan, skulle däri höras, samt alla

de, som ville motarbeta förslaget, väl också sökte draga ut på tiden med dess afgörande, torde man med stöd af erfarenheten från andra håll kunna säkert påstå, att för frågans lösning på detta sätt skulle åtgå en tid af mer än tio år. Då kungl. maj:t förordnade om partiell inkorporering, plögade kungl. maj:t gemenligen stadga skyldighet för den kommun, med hvilken införlifningen skedde, att under ett visst antal år — vanligen tio eller tjugu — till den kommun, som genom införlifningen förlorade en del af sitt område, utgifva ersättning för den minskning i kommunalutskylder, som genom införlifningen tillskyndades denna kommun, en ersättning, som ofta bestämdes till medeltalet mellan vissa års — exempelvis de fem sista årens — kommunalutskylder.

Men äfven fränsedt denna omständighet, vore det tydligt, att under hela den tid inkorporeringsfrågan väntade på sin lösning Stockholms stad för sina egendomar inom Brännkyrka socken, de vid stadens därvarande anläggningar anställda och därinom boende personer samt likaså alla de, som i öfrigt komme att bygga och bo å stadens sagda egendomar, finge erlægga utskylder till socknen. För år 1909 utgjorde taxeringsvärdet å stadens fastigheter inom socknen sammanlagdt 4,934,800 kronor, däraf 853,000 kronor belöpte å jordbruksfastigheter och återstoden å andra fastigheter. Af stadens sagda fastigheter vore $\frac{1}{20}$ mantal Långbro n:r 1 och $\frac{1}{2}$ mantal Skrubba n:r 1 med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 656,000 kronor belägna inom sådana delar af socknen, som rimligtvis icke kunde ifrågakomma vid en partiell inkorporering med staden. Med frånräknande af taxeringsvärdet å sistnämnda två fastigheter uppginge således taxeringsvärdet för sagda år å de af stadens fastigheter inom Brännkyrka socken, hvilka sannolikt skulle ifrågasättas till inkorporering med staden till 4,278,800 kronor. Man kunde emellertid nu med nästan fullständig säkerhet påstå, att inom de närmaste fem åren på grund af fullbordandet af slakthusanläggningarna vid Enskede och den dit ledande järnvägsanläggningen samt i följd af detta områdes bebyggande i öfrigt berörda fastighetsvärde skulle hafva ökats till allra minst omkring 10,000,000 kronor. Härtill komme värdet af Skrubba och sinnessjukhuset vid Långbro, hvilket sistnämnda, enligt hvad delegerade inhämtat, innevarande år föreslagits till ett taxeringsvärde af 1,000,000 kronor. Om samtliga kommunal- och andra dylika utskylder beräknades utgå med något öfver sju gånger bevillningskronan, bestege sig inom kort enbart stadens utgifter till Brännkyrka socken samt till vederbörande landsting, väghållningsdistrikt och prästerskap till omkring 40,000 kronor om året. Därjämte skulle staden *i all framtid* hafva att till Brännkyrka kommun

erlägga kommunalskylder för sina fastigheter $\frac{7}{20}$ mantal Långbro n:r 1 med därvarande sinnessjukhus och $\frac{1}{2}$ mantal Skrubba n:r 1.

Men äfven om dessa synnerligen beaktansvärda ekonomiska synpunkter lämnades åsido, torde man väl icke på allvar vilja ifrågasätta en partiell inkorporering af Brännkyrka utan att därvid tillika afse, att Liljeholmens municipalsamhälle skulle ingå i inkorporeringen. Alla de skäl som väckt inkorporeringsfrågan till lif, som åberopats af dem, hvilka befattat sig med denna fråga innan stadsfullmäktige därom fattade beslut, och alla de hänvisningar, som delegerade ansett sig böra göra beträffande förhållandena i andra länder och andra städer, talade med direkt tvingande nödvändighet för införlifvande med staden snarast möjligt af ett sådant samhälle som Liljeholmen. Samhället ägde redan nu ett invånarantal af omkring 9,000 personer och det vore så godt som sammanväxt med huvudstaden, beläget som det vore emellan stadens gamla område och dess nyförvärfvade egendom Årsta. En underlåtenhet att i tid införlifva detta samhälle och låta det utväxa till en stad för sig med egen administration och egna institutioner vore i delegerades tanke ett synnerligen ödesdigert misstag. Men om Liljeholmen skulle införlifvas med Stockholm jämte Årsta och Enskede, hvad återstode sedermera af den öfriga kommunen? En delning på sådant sätt skulle näppeligen vara ekonomiskt tänkbar och enligt delegerades uppfattning ej heller hafva utsikt att vinna kungl. maj:ts bifall.

Då stadsfullmäktige vid sitt omförmälda sammanträde den 23 mars 1908 förehade till behandling det af inkorporeringskommittén den 30 december 1907 afgifna betänkande beslöto — såsom redan är nämndt — i enlighet med kommitténs af utskottet biträdda hemställan stadsfullmäktige utan meningsskiljaktighet därutinnan, att, bland andra kommuner, Brännkyrka socken skulle införlifvas med staden på vissa i berörda betänkande angifna grunder. Ett af de skäl, som lågo till grund för berörda beslut, var behofvet att vinna tillökning af det nuvarande stadsområdet för att staden skulle kunna inom sina gränser bereda rum för de olikartade mark- och byggnadsbehof, hvilka, allt efter som staden utvecklats sig, framträdt och gjort sig mer och mer kännbara. Särskildt angeläget hade det visat sig vara, att industriens behof af billigt tomtutrymme inom stadsområdet kunde tillgodoses, men nödvändigheten af en tillökning af sagda område hade äfven gjort sig märkbart vid senare tidens sträfvan att införa s. k. öppet byggnads sätt i stadsplanens mindre centrala delar och möjliggöra uppförandet af egna hem äfven inom stadsområdet.

Ett annat af skälen för sagda beslut var behovet för staden att, med hänsyn till den allmänna ordningen och säkerheten samt framför allt i sanitärt afseende, få förhållandena inom de staden närmast belägna delarna af Brännkyrka socken bättre ordnade, hvilket behof icke kunde på tillfredsställande sätt tillgodoses, med mindre stadens och dess myndigheters beslutanderätt blefve utsträckt öfver berörda omgifningar.

Dessa skäl för en inkorporering af Brännkyrka socken finner utskottet fortfarande kvarstå med oförminskad styrka. Därtill kommer nu ock, på sätt inkorporeringsdelegerade erinrat, att staden inom socknen äger fastigheter, hvilkas taxeringsvärde för närvarande belöper sig till omkring 6,000,000 kronor, och enligt hvad med säkerhet kan antagas, inom de närmaste fem åren kommer att ökas till allra minst 11,000,000 kronor. Det är således högst betydliga belopp, staden årligen har och ännu mer kommer att få för berörda fastigheter erlægga i kommunalutskylder, vägs katt, landstingss katt m. m. Genom de af staden å Enskedeområdet vidtagna anordningar har staden därstädes beredt egna hem åt ett stort antal af sina invånare. Under nuvarande förhållanden upphöra emellertid dessa personer i och med sin bosättning å nämnda område att vidare vara medlemmar af Stockholms kommun, och staden går således därigenom förlustig kommunalutskylder af dem.

Jämväl i ett ytterligare afseende är Brännkyrka sockens inkorporering af vikt för staden. Såsom inkorporeringsdelegerade erinrat, förestår inom kort lösningen af de för staden synnerligen betydelsefulla kommunikationsfrågorna, hvilka afse dels förändradt sätt för västra stambanans inledande till staden dels ock ordnande af lokaltrafiken med förstäderna. Uppenbart är, att därest socknen varder med staden införlifvad före afgörandet af berörda frågor, staden beredes större möjlighet än tillföre att tillgodose sina intressen i fråga om dessa järnvägars sträckning, såvidt Brännkyrkaområdet därpå beröres.

Såsom ofvan omförmälts, har det af landtegendomsnämnden och drätsel-nämnden gjorts gällande, att därest hinder skulle möta för ernående af vissa utaf bemälda myndigheter påyrkade ändringar i det upprättade förslaget till inkorporeringsaftal, staden för närvarande borde söka vinna inkorporering allenast af den inom socknen belägna staden tillhöriga mark. Häremot vill utskottet till en början erinra, att stora områden af berörda mark, nämligen fastigheterna $\frac{7}{20}$ mantal Långbro n:o 1 och $\frac{1}{2}$ mantal Skrubba n:o 1, hafva en sådan belägenhet, att de vid en dylik inkorporering skulle komma att bilda särskilda enklaver inom socknen, hvadan man gifvetvis redan af denna anledning nödgas afstå från tanken

på sagda fastigheters inkorporering. Hvad däremot stadens öfriga fastigheter inom socknen beträffar, kan väl dessas belägenhet i och för sig icke sägas utgöra något egentligt hinder för allenast deras införlifning med staden, men då sistnämnda fastigheters ägo gränser emellertid till vissa delar hafva en synnerligen oregelbunden form, skulle vid deras inkorporering stadens gränser mot Brännkyrka socken blifva långt ifrån rediga. Utskottet har i öfrigt på de skäl, inkorporeringsdelegerade i sin förutnämnda skrivelse af den 11 innevarande juni (se sid. 23—25 här ofvan) i sådant afseende anført, funnit, att äfven om en partiell inkorporering läte sig genomföras, och detta tillika kunde ske inom rimlig tid och på för staden rimliga villkor, hvilket dock, enligt hvad flera precedensfall utvisa, näppe- ligen lär kunna förväntas, en dylik inkorporering i allt fall icke skulle komma att i samma mån som en införlifning af hela socknen tillgodose stadens verkliga intressen. Utskottet anser i följd däraf icke anledning föreligga för stadsfullmäktige att frångå beslutet om *hela* Brännkyrka sockens införlifning med staden.

Hvad beträffar bestämmelserna i föreliggande inkorporeringsaftal hafva dessa uppgjorts med iakttagande af de grunder, som innehållas i stadsfullmäktiges berörda beslut. Enligt hvad utskottet därjämte inhämtat, äro ifrågavarande bestämmelser i allt väsentligt af samma lydelse som de bestämmelser, hvilka innefattas i kungl. maj:ts särskilda beslut i fråga om Lundby sockens införlifning med Göteborg och Fors' och Klosters socknars införlifning med Eskilstuna.

På sätt ofvan erinrats, hafva landtegendomsnämnden och drätselnsämndens båda afdelningar uttalat farhågor för att i följd af sagda bestämmelser staden skulle få vidkännas betydande utgifter såväl för det införlifvade områdets administration som för ett ändamålsenligt ordnande af förhållandena därinom, och att särskildt på grund af saknaden af förbehåll i berörda bestämmelser i fråga om de motsedda verkningarna af vissa stadganden i stadsplanelagen staden helt visst blefve nödsakad att omedelbart efter fastställande af stadsplaner för mera bebyggda delar af inkorporeringsområdet utgifva betydande belopp för inlösen af gatumark med utsikt att först i en aflägsen framtid, måhända aldrig, återfå dem. Vid af utskottet den 28 sistlidne april företagen behandling af föreliggande fråga hafva — såsom förut nämnts — de i sistnämnda afseende sålunda uttalade betänkligheterna af utskottet befunnits vara af ganska allvarlig beskaffenhet, i följd hvaraf utskottet ansett sig böra återremittera ärendet till delegerade i de syften, som ofvan blifvit angifna. Med hänsyn såväl till den utredning, som delegerade i anledning däraf sedermera ävägabragt, som till de öfverlätelser af gatumark inom stora områden af socknens mera bebyggda eller

till stadslikt bebyggande afsedda delar, hvilka delegerade lyckats vinna åt staden utan någon ekonomisk uppoffring å stadens sida, samt genom hvad delegerade i öfrigt i sammanhang därmed anført, har utskottet dock numera bibragts den öfvertygelsen, att staden icke kommer att betungas af några mera betydande utgifter i och för ordnande af förhållandena i afseende å gatumarken inom socknens mera bebyggda delar. Särskildt i fråga om de delar af socknen, för hvilka stadsplaner icke blifvit fastställda inom tiden före inkorporeringen, har ju staden tack vare stadsplanelagens bestämmelse därom, att det uteslutande ankommer på stadsfullmäktige att antaga stadsplan, fullkomligt i sin hand att bestämma, under hvilka förutsättningar ett dylikt antagande skall ske.

Härtill kommer nu ock, att — hvad angår sådan ansökning om fastställelse å förslag till stadsplan för del af inkorporeringsområdet, som må komma att hos kungl. maj:t göras innan inkorporeringen träd i kraft — stadens delegerade utverkat socknens delegerades förklaring, att dessa icke hade något att erinra däremot, att stadsfullmäktige lämnades tillfälle att yttra sig rörande dylikt förslag. Med för-anledande däraf torde stadsfullmäktige äfven böra i sammanhang med underdånig framställning i fråga om socknens inkorporering med staden tillika hos kungl. maj:t anhålla, att stadsfullmäktige måtte beredas tillfälle att afgifva underdånigt yttrande i anledning af ansökning om fastställelse å inkorporeringsområdet berörande stadsplan, som under nämnda tid göres hos kungl. maj:t.

Redan genom de af inkorporeringskommittén i sådant afseende uppgjorda approximativa beräkningar hade stadsfullmäktige före fattandet af sitt berörda beslut rörande inkorporeringen af, bland andra kommuner, Brännkyrka socken fått full klarhet därom, att staden i följd af denna sockens inkorporering skulle åsamkas ganska dryga utgifter såväl för inkorporeringsområdets administration som för ordnande af åtskilliga förhållanden därinom. Det är nu också nästan undantagslöst fallet, att en landtkommuns införlifning med en stadskommun åtminstone under flera år efter inkorporeringen föranleder stora utgifter för den senare kommunen. Stockholms stad kommer därvid icke i någon sämre ställning än hvilken som helst af de många stadskommuner inom riket, som under senare tider genom inkorporering utvidgat sina gränser. Med hänsyn därtill, att man inom dessa stadskommuner kommit till insikt af att omsorgen om samma kommuners framtida utveckling och förkofran fordrade vidtagandet af ifrågasatt inkorporeringsåtgärd, har man därstädes funnit sig böra underkasta sig de af samma åtgärd föranledda ekonomiska uppoffringar. Hvad ifrågavarande inkorporering beträffar håller dock utskottet, i likhet med stadens delegerade, för sannolikt att Brännkyrkaområdet

inom en icke aflägsen framtid ensamt skall kunna bära de utgifter, som i följd af dess inkorporering uppstå för staden.

Uppenbart är, att då staden efter införlifningen i en framtid kan komma att inom de mera bebyggda delarna af det inkorporerade området vidtaga anordningar för dessa delars förseende med vatten- och gasledning m. m., staden därvid har utvägar att med enskilda markägare ernå en för det allmänna billig uppgörelse. I sammanhang härmed må framhållas, att genom inkorporeringsaftalet staden icke åtagit sig förpliktelse att åvägabringa kloakledningar inom berörda område äfvensom att staden i fråga om anordnande af vatten- och gasledning därinom icke har vidsträcktare skyldighet än att snarast möjligt efter införlifningen, i den ordning och till den omfattning stadfullmäktige med afseende å områdets bebyggande kunna finna skäligt, vidtaga dylika anordningar.

De mot inkorporeringsaftalet i öfrigt gjorda erinringarna har utskottet funnit icke vara af beskaffenhet att böra föranleda ändring i detsamma. Det är dock möjligt, att ur en eller annan synpunkt ändring i någon detaljbestämmelse skulle vara från stadens sida önskvärd, likaså visst som det är, att från socknens sida kraftiga yrkanden framkommit att i för socknen fördelaktig riktning ernå vissa modifikationer i aftalet. Man må emellertid ihågkomma, att föreliggande inkorporeringsaftal, i likhet med, snart sagdt, hvarje annat aftal, i vissa delar framgått af å ömse sidor gjorda eftergifter. Under sådana förhållanden skulle gifvetvis ett yrkande från stadens sida om ändring till förmån för staden af någon bestämmelse i förevarande aftal, mötas af ett motsatt anspråk från socknens sida. Äfven om nu icke hela inkorporeringsfrågan däraf bragtes på fall, skulle helt visst lösningen af inkorporeringsfrågan i väsentlig grad därigenom komma att fördröjas.

Såsom ofvan erinrats, hafva stadens delegerade fört underhandlingar med utsedda ombud för de tingshusbyggnadsskyldige i Svartlösa tingslag i fråga om Brännkyrka sockens utbrytning från tingslaget. Enligt hvad delegerade omförmält i skrifvelse till stadsfullmäktige af den 15 december 1909 (bih. nr 188 för år 1909), hafva dessa underhandlingar icke ledt till någon uppgörelse. Stadens delegerade hade nämligen för sin del ansett, att dylik uppgörelse borde innehålla, att i följd af socknens inkorporering med staden i judiciellt hänseende och utbrytning från tingslaget staden skulle utan ersättning till tingslaget afstå den på socknen belöpande andel af tingslagets för tingshållningen afsedda tillhörigheter, mot det att socknen därefter skulle vara befriad från att delta i kostnaden för tingslokal och för tingshållningen i öfrigt inom tingslaget, samt att staden vidare skulle, så länge aflidne häradstjänaren C. A. Gyllenpalms änka lefde och

uppbure henne af tingslaget beviljad årlig pension af 300 kronor, såsom bidrag till nämnda pension till tingslaget erlægga den del af pensionsbeloppet, som belöpte å sagda socken efter förhållandet vid tiden för införlifningen mellan fyrktalet i socknen och i hela återstående tingslaget. Under framhållande, att efter afskiljandet från tingslaget af nämnda socken tingslagets utgifter för tingshallningen icke komme att blifva mindre än förut utan tvärtom betydligt större i följd därpå, att tingslaget inom den närmaste framtiden vore nödsakadt att uppföra tingshus jämte arkivbyggnad, samt att socknen dittills burit något öfver en tredjedel af tingslagets utgifter, gjorde däremot pluraliteten af ombuden för de tingshusbyggnadsskyldige gällande, att den ifrågasatta öfverenskommelsen jämväl borde innefatta bestämmelse om skyldighet för staden att till tingslaget gälda ett belopp af 39,266 kronor 66 öre, utgörande en tredjedel af den utaf nämnda ombud beräknade kostnaden för ett tingshus med arkivbyggnad för tingslaget.

I sin sistberörda skrifvelse hafva delegerade yttrat, att, såvidt delegerade kunnat finna, någon anledning för staden icke förekomme att till ernående af de tingshusbyggnadsskyldigas bifall till en utbrytning af Brännkyrka socken från tingslaget göra dem i fråga om de villkor, hvarunder en utbrytning skulle äga rum, vidsträcktare erbjudanden än delegerade vid sagda förhandlingar redan framställt till deras ombud.

Med instämmande i den af delegerade sålunda uttalade uppfattning, har utskottet vidare, i likhet med delegerade, funnit den omständigheten, att någon uppgörelse mellan delegerade och de tingshusbyggnadsskyldige icke kunnat träffas, icke kunna anses utgöra hinder för socknens införlifning med staden. Man torde nämligen kunna antaga för visst, att, därest efter af stadsfullmäktige gjord underdånig framställning om en dylik införlifning kungl. maj:t finner de därvid anförda skälen för införlifningen vara ur det allmännas synpunkt tillräckligt vägande och således pröfvar skäligt bifalla framställningen, kungl. maj:t kommer att oafsedt saknaden af öfverenskommelse mellan staden och tingslaget meddela föreskrift om villkoren för socknens utbrytning från tingslaget. Att kungl. maj:t vid bestämmandet af dessa villkor kommer att taga hänsyn allenast till de vid tidpunkten för införlifningen bestående förhållandena i afseende å tingslagets angelägenheter, lär man med ledning af precedensfall i likartade frågor kunna förvänta. Det har därför synts utskottet lämpligt, att stadsfullmäktige i sammanhang med aflåtande till kungl. maj:t af underdånig framställning om Brännkyrka sockens införlifning med Stockholms stad i kommunalt, administrativt och judiciellt hänseende tillika anhålla, att kungl. maj:t måtte bestämma de villkor, hvarunder införlif-

ningen i judiciellt hänseende må äga rum, och därvid i fråga om sättet för ordnande af de i följd af sagda införlifning uppstående ekonomiska förhållanden emellan staden och tingslaget meddela bestämmelser af sådan lydelse, delegerade föreslagit under förhandlingarna med ombuden för de tingshusbyggnadsskyldige.

Såsom ofvan erinrats, pågå för närvarande mellan stadens delegerade och af Stockholms läns landsting utsedda delegerade underhandlingar för ernående af uppgörelse i fråga om villkoren för, bland andra kommuner, Brännkyrka sockens utbrytning ur länet. I likhet med hvad stadens delegerade i sådant afseende framhållit i sitt betänkande rörande nämnda sockens införlifning med Stockholms stad, anser utskottet den omständigheten, att berörda underhandlingar ännu icke slutförts, icke böra föranleda dröjsmål med inkorporeringsfrågans behandling hos stadsfullmäktige, enär den afsedda uppgörelsen mellan staden och landstinget i och för upplösning af den gemensamhet, som för närvarande består mellan nämnda socken och länet i öfrigt och hvilken företrädesvis afser anstalter för sjukvården, icke är en nödvändig förutsättning för socknens inkorporering med staden utan fastmera en gifven följd däraf. Det kan således mycket väl låta sig göra, att, såsom i andra liknande fall också skett, dylika angelägenheter ordnas medelst öfverenskommelse, som träffas först efter det inkorporering ägt rum. Därest en sådan öfverenskommelse icke kan komma till stånd, är det gifvetvis kungl. maj:t, som i sista hand pröfvar frågan.

Stadsfullmäktige torde därför nu i fråga härom allenast böra hos kungl. maj:t anmäla, att sedan berörda mellan stadens delegerade och landstingets delegerade upptagna underhandlingar slutförts, stadsfullmäktige skola till kungl. maj:t inkomma med den framställning, hvartill resultatet af samma underhandlingar må föranleda.

På grund af hvad sålunda anförts och under hänvisning såväl till stadens delegerades för inkorporeringsfrågor förenämnda betänkande som delegerades särskilda skrivelser till stadsfullmäktige af den 15 december 1909 och den 11 innevarande juni får utskottet hemställa:

1:o att stadsfullmäktige måtte för sin del godkänna ofvan intagna förslag till aftal rörande införlifning af Brännkyrka socken med Stockholms stad samt ordnande af de genom socknens utbrytning från Svartlösa härads väghållningsdistrikt och införlifning med staden uppkommande förhållanden;

2:o att stadsfullmäktige, vid bifall till hvad under 1:o

föreslagits, måtte besluta att i underdånig skrifvelse till konungen anhålla:

a) det kungl. maj:t täcktes medgifva, att nämnda socken med Liljeholmens och Örby villastads därtill hörande municipalsamhällen må på de villkor, som innefattas i berörda aftal, med Stockholms stad förenas till en kommun;

b) att, i händelse af bifall härtill, kungl. maj:t måtte bestämma de villkor, hvarunder införlifningen i judiciellt hänseende må äga rum, och därvid i fråga om sättet för ordnande af de i följd af denna införlifning uppstående ekonomiska förhållanden mellan staden och Svartlösa tingslag föreskrifva, att staden skall dels utan ersättning till tingslaget afstå den på socknen belöpande andel af tingslagets för tingshållningen afsedda tillhörigheter dels ock, så länge änkan efter afidne häradstjänaren C. A. Gyllenpalm lever och uppbär pension af tingslaget, såsom bidrag till nämnda pension till tingslaget erlagga den del af pensionsbeloppet, som belöper å socknen efter förhållandet vid tiden för införlifningen mellan fyrktalet i socknen och i hela återstående tingslaget;

c) att kungl. maj:t måtte lämna stadsfullmäktige tillfälle att afgifva yttranden i anledning af sådana framställningar om fastställelse å stadsplaner för delar af Brännkyrka sockens område, som kunna göras hos kungl. maj:t under tiden intill dess förvarande införlifning må komma att träda i kraft; samt

3:o) att stadsfullmäktige vidare må besluta att uti den uti punkt 2:o) här ofvan angifna underdåniga skrifvelse anmäla, att sedan de underhandlingar, som af stadens delegerade inledts med utsedde delegerade för Stockholms läns landsting i syfte att träffa uppgörelse i fråga om villkoren för, bland andra kommuners, Brännkyrka sockens utbrytning ur länet blifvit slutförda, stadsfullmäktige skola till kungl. maj:t inkomma med den framställning, hvartill resultatet af berörda underhandlingar må föranleda.

Stockholm den 16 juni 1910.

Å beredningsutskottets vägnar:

JOHAN ÖSTBERG.

N:r 157. (Bih. n:r 41).

**Utlåtande med förslag till godkännande af aftal rörande för-
värf af gatumark å lägenheten Stora Gröndal n:r 1 i
Brännkyrka socken mot vattenledningsvattens tillhanda-
hållande åt samma område.** (B).

Vid föredragning hos beredningsutskottet af det utaf stadens delegerade för inkorporeringsfrågor den 15 april 1909 afgifna betänkande och förslag i fråga om Brännkyrka sockans införlifning med Stockholms stad har, med föranledande af de erinringar som uti infortrade yttranden framstälts mot förslaget af landt-egendomsnämnden och drätselnämndens bägge afdelningar, den uppfattning gjort sig gällande, att till begränsande af stadens utgifter i följd af inkorporeringen öfverenskommelse måtte söka åvägabringas med de större markägarna inom de delar af det till införlifning ifrågasatta området, där en tätare byggnadsverksamhet redan vore eller i en nära framtid kunde antagas blifva rådande, om afstående till staden af den för utläggning till gator och allmänna platser erforderliga mark, därvid tillika framhållits att med hänsyn till det synnerliga intresse dessa tätare bebyggda delar hade af att äga tillgång till vattenledningsvatten någon annan motprestation från stadens sida icke syntes böra ifrågakomma än att staden medgäfvade att dess vattenledningsnät utsträcktes till ifrågavarande områden i och för områdenas förseende med vatten.

Bland annat i nu angifvet syfte beslöt utskottet den 28 sistlidne april återremittera ärendet till delegerade.

Delegerade hafva därefter, såsom inhämtas af de i bihanget n:r 41 intagna handlingar, låtit genom sin sekreterare, vice häradshöfdingen Axel Körner, inleda och föra underhandlingar i berörda syfte med vederbörande fastighetsägare.

Dessa underhandlingar hafva gifvit till resultat, bland annat, att emellan delegerade å stadens vägnar, å ena, samt Stockholms södra tomtaktiebolag i egen-
skap af ägare till lägenheten Stora Gröndal n:r 1 i nämnda socken, hvilken lä-
genhet ingår i området för Liljeholmens municipalsamhälle, å andra sidan, blifvit,
under förutsättning från delegerades sida af stadsfullmäktiges godkännande, träffadt
skriftligt aftal, hvarigenom bolaget till staden utan ersättning och med full ägan-

derätt upplåtit den nämnda lägenhet tillhörande mark, som enligt ett af löjnanten H. G. Torulf för sagda område upprättadt, berörda aftal bilagdt förslag till stadsplan afsetts till gator, torg och andra dylika allmänna platser, dock med visst undantag, mot det att bolaget tillförsäkrats rätt att — sedan genom bolagets försorg och på dess bekostnad för ändamålet erforderliga rörledningar med tillbehör blifvit anbragta i enlighet med plan och på sätt, som af stadens drätsel-nämnds andra afdelning kunde komma att godkännas — för nämnda fastighet och därifrån gjorda afsöndringar för all framtid erhålla vatten från stadens vattenledning efter mätare mot afgift, som intill tiden för Brännkyrka sockens inkorporering med staden bestämts till 30 öre per kubikmeter förbrukadt vatten och därefter skulle utgöras enligt för vattenförbrukare inom staden gällande taxa.

Jämte det delegerade till stadsfullmäktige för godkännande öfverlämnat förenämnda aftal med däri åberopade förslag till stadsplan äfvensom en af bemälda bolag till fullmäktige ställd, till delegerade ingifven ansökning om erhållande från stadens vattenledning af vatten till ifrågavarande lägenhet på villkor, som innehölles i berörda aftal, hafva delegerade tillika förklarat, att ur de synpunkter, delegerade hade att iakttaga, delegerade funne någon betänklighet icke kunna möta mot att bolaget redan före socknens införlifning med staden komme i åtnjutande af vatten från stadens vattenledning, hvarför delegerade, som ansåge aftalet vara fördelaktigt för staden, på det lifligaste tillstyrkte stadsfullmäktige att godkänna detsamma.

Sedan utskottet begärt yttrande öfver det föreliggande förslaget af drätsel-nämndens andra afdelning, har afdelningen infortrat tjänsteutlåtanden af byggnads- och kammarkontoren.

Byggnadskontorets utlåtande är af följande lydelse:

Efter att ha tagit del af det mellan stadens delegerade för inkorporeringsfrågor och ägarne till lägenheten Stora Gröndal N:o 1 upprättade aftalet får följande anföras.

Någon granskning af förslaget till stadsplan för det ifrågavarande området har icke ansetts ingå i remissen och ej heller har tiden medgifvit en sådan, hvadan innan ifrågavarande stadsplan eller annan, som eventuellt kan komma att ersätta densamma, blifver fastställd, staden bör hafva tillfälle att granska densamma.

Rörande själfva aftalet göres följande erinringar.

Kontraktet undantager i § 1 från upplåtelsen den mark med tillhörande vattenområde, som är belägen utmed ifrågavarande lägenhets stränder vid Mälaren.

Det synes dock som om staden bör tillförsäkras icke allenast rätt att i denna mark och eventuella utfyllningar därntill nedlägga sådana ledningar, som kunna blifva erforderliga, äfvensom äganderätt vid inkorporeringen till i detta strandområde lagda vatten- och aflopsledningar utan äfven att vid inkorporeringen komma i besittning med full äganderätt af den viktiga strandgatan och det för hamnen behöfliga vattenområdet.

Den af staden enligt § 10 öfvertagna skyldigheten att till bolaget redovisa däri omnämnda amorteringsavgifter bör endast åligga staden, så vidt de genom vattnets afstängande verkligen kunna indrifvas, hvarför ett förtydligande i denna riktning bör göras.

Då i öfrigt de fördelar, som tillskyndas staden genom här föreliggande aftal, äro påtagliga, så torde intet vara att erinra emot att staden på i aftalet stadgade villkor tillförsäkrar Stockholms södra tomtaktiebolag rätt att erhålla vatten från stadens vattenledning, hvilken rätt synes vara bolagets villkor för att staden vid en blifvande inkorporering af Brännkyrka socken skall utan ersättning erhålla äganderätt till för gator och allmänna platser behöflig mark jämte däri nedlagda ledningar.

På grund af det anförda hemställes sålunda att afdelningen för sin del behagade godkänna det mellan nämnda bolag och stadens delegerade för inkorporeringsfrågor upprättade aftalet med de villkor och ändringar, som ofvan föreslagits. Stockholm den 31 maj 1910.

Henning Kinberg.

O. Nordenstrahl.

C. J. Gimberg.»

Kammarkkontoret anförde för sin del följande:

»Till kammarkkontoret har för afgifvande af utlåtande remitterats ett af delegerade för inkorporeringsfrågor mellan staden och Stockholms södra tomtaktiebolag upprättadt, och för godkännande till stadsfullmäktige öfverlämnadt förslag till kontrakt om förvärfvande af större delen af den för gator, torg och andra allmänna platser afsedda marken å lägenheten Stora Gröndal n:r 1 inom Liljeholmens municipalsamhälle i Brännkyrka socken mot vattenledningsvattens tillhållande för all framtid å samma område, enligt angifna villkor; och får kontoret härmed afgifva sådant yttrande.

Kontoret kommer här nedan att göra de erinringar, hvartill de i de särskilda punkterna föreslagna bestämmelserna kunna gifva anledning.

I *punkt 1:o* föreslås, att från den mark, som enligt ett af löjtnant H. G. Torulf för ifrågavarande område upprättadt *förslag* till stadsplan afsetts till gator, torg och andra dylika allmänna platser, och hvilken mark bolaget förbinder sig med full äganderätt afstå till staden, skall undantagas den mark, med tillhörande vattenområde, som är belägen utmed ifrågavarande lägenhets stränder vid Mälaren.

Bolagets önskan, att undantaga denna mark, som i areal innehåller omkring 36,000 kvadratmeter, måste gifvetvis innebära, att bolaget i densamma anser sig äga en tillgång, för hvilken bolaget vid densammans afhändande torde kunna påräkna en mer eller mindre afsevärd afgift, hvilken staden kan en gång kanske blifva tvungen utgifva. På grund häraf anser kontoret för sin del nödvändigt, att staden uppställer fordran på, att denna gatumark icke får undantagas, utan bör densamma ingå i aftalet.

Då vidare aftalet icke innehåller någon inskränkning för bolaget att kunna ändra stadsplanen, och det således står bolaget fritt, att, utan stadens medverkan kunna utverka ändring i det nuvarande stadsplaneförslaget, anser kontoret nödvändigt, att bestämmelser intagas därom, att sådan ändring icke får vidtagas, utan att stadsfullmäktige satts i tillfälle att först godkänna densamma, samt att bolaget skall vara skyldigt, att utan ersättning till staden äfven afstå den mark, som erfordras till på så sätt i stadsplanen intagna nya gator äfvensom i samtliga gator framdragen vattenledning med tillbehör.

I *punkt 2:o* föreslås, att innan sådan mark af staden tillträdts, bolaget skall äga *full förfoganderätt* i afseende å densamma.

Då det från stadens sida icke kan vara lämpligt, att bolaget förfogar öfver den mark, som skall till staden afträdas, i vidare utsträckning än hvad det afses att i nämnda mark nedlägga vatten-, aflopp- samt belysningsledningar efter planer, som af staden godkännas, emedan bolaget i annat fall kan tänkas komma att lämna medgifvanden, som visserligen för bolaget kunna medföra fördelar, men som beträffande staden kunna i framtiden blifva hindrande eller medföra extra kostnader, anser kontoret, att bolagets förfoganderätt öfver marken bör inskränkas att utöfver här ofvan nämnda ledningsanläggningar gälla endast uthyrning på kortare tid, med högst ett års uppsägning.

Kontoret anser, att det varit önskligt, om i *punkt 6* staden förbehållits rätt att å sin sida få pröfva föreslagna koncessionsvillkor för rätt till framdragande af spårväg i här afhandlade kommunikationsleder och områden.

I *punkt 8* föreslås, att nuvarande eller blifvande ägare till förevarande lägenhet och därifrån gjorda afsöndringar tillförsäkras rätt att för all framtid erhålla

vatten från stadens vattenledning efter mätare, mot afgift, som intill tiden för Brännkyrka sockens inkorporering med staden bestämmes till 30 öre pr kubikmeter förbrukadt vatten och därefter utgöres enligt för vattenförbrukare inom staden gällande eller blifvande taxa, äfvensom att i öfrigt skola i afseende å sättet för tillhandahållande inom Gröndals villasamhälle af vatten från stadens vattenledning gälla enahanda villkor, som för stadens område äro stadgade, dock med den förändring härutinnan, som innefattas i § 10.»

Med hänsyn till dessa bestämmelser torde bolagets afsikt vara, att staden skall tillhandahålla, uppsätta, underhålla och afläsa mätare samt debitera och uppbära vattenavgifter för hvarje egendom.

Däremot synes icke klart framgå, om i förbrukadt vatten inbegripes sådant, som dels för eldsläckningsändamål åtgår, dels i följd, af uppkommande skador å ledningar kan komma att borttrinna.

Då kostnaderna för bestyret med mätares skötsel och vård, samt avgifternas debitering och uppbörd skulle förorsaka staden dryga kostnader, och då staden, emedan *det åligger bolaget*, intill dess inkorporeringen blifvit genomförd, *att underhålla ledningar med tillbehör*, vid uppkommande skador å anläggningen och i följd däraf uppkommen vattenförlust, kan komma i tvist med tomtägare angående likvid, anser kontoret från stadens sida mest praktiskt, att staden, där bolagets ledning sammanknytes med stadens insätter en för all förbrukning inom Stora Gröndal n:o 1 gemensam mätare, och att bolaget därefter får bestämma den afgift och sättet för densamma utgående, som bolaget anser lämpligast, för täckande dels af den af staden fordrade vattenavgiften, dels de kostnader, som bolaget får vidkännas för anläggning, underhåll och uppbörd.

I *punkt 9* föreslås, att bolaget förbinder sig att intill tidpunkten för Brännkyrka sockens införlifning med staden vidmakthålla rörledningar med tillbehör.

Kontoret anser bolagets åliggande att vidmakthålla ledningar med tillbehör icke tillfyllest, utan bör det åligga bolaget att underhålla anläggningen så, att densamma vid ofvan nämnda tidpunkt befinnes i fullgodt skick.

Då kontoret beträffande avgifterna ansett lämpligast, att bolaget uppbär densamma af konsumenten, torde detta i än högre grad vara lämpligt beträffande de särskilda avgifter, som bolaget kommer att enligt § 10 betinga sig af tomtägarne såsom bidrag till täckande af anläggningskostnaden.

Denna punkt innehåller nämligen, att bolaget skall tillförbinda nuvarande och blifvande tomtägare skyldighet att under 20 år till bolaget gälda avgifter till amortering af berörda kostnader samt att bolaget för att bekomma dessa avgifter

skulle öfverlåta åt staden all sin rätt till desamma, mot det att staden skulle genom sitt vattenledningsverk årligen af tomtägare uppbära och till bolaget redovisa desamma.

Såsom lämpligt tryck på tomtägaren skulle i kontrakt angående nämnda afgifter förbehållas rätt att afstånga vattenledningen för tomtägare som ej erlade dylik afgift.

Då kontoret icke kan finna, att sådant aftal, därest detsamma ej in-tecknas i egendom, kan vara fullt betryggande och då, beträffande nuvarande fastigheter, äfven om in-teckning medgifves, sådan in-teckning kan komma att ligga så högt, att säkerheten blifver af tvifvelaktigt värde, samt staden genom att öfvertaga denna uppbörd kan få afsevärdt besvär och kostnader, anser kontoret, att staden icke bör åtaga sin densamma, utan bolaget själfvt ombesörja afvee denna uppbörd.

Vidare anser kontoret, att staden skulle förbehålla sig rätt till aftalets upp-sägning, därest inkorporeringen icke komme till stånd, eller om lösningen af denna fråga skulle draga så ut på tiden, att staden för att kunna uppfylla iklädda för-pliktelser till samhällen utom Stockholm skulle nödgas bekosta dyrbar utvidgning af vattenledningsverket.

Då det framlagda förslaget innebär, att afdelningen nu, innan inkorpore-ringsfrågan är afgjord eller innan ens aftal träffats om all sådan mark, som er-fordras för genomförande af stadsplan för de mera bebyggda delarna af Bränn-kyrka socken skulle tillförsäkra nämnda bolag för all framtid rätt till vatten från stadens vattenledningsverk på villkor, som enligt kontorets förmenande äro mindre fördelaktiga för staden, kan kontoret icke förorda afdelningen tillstyrka stadsfullmäktige godkänna förslaget i nu föreliggande skick.

Drätselnämndens kammarkontor den 31 maj 1910.

P. Malm.

Drätselnämndens andra afdelnings svar å remissen innehålles i en den 1 innevavande juni dagtecknad skrifvelse, så lydande:

»Genom remiss den 26 sistlidne maj hafven I anmodat drätselnämndens första afdelning att afgifva yttrande så skyndsamt som möjligt öfver en af stadens delegerade för inkorporeringsfrågor gjord hemställan om godkännande af ett af delegerade villkorligt slutet aftal med Stockholms södra tomtaktiebolag, genom hvilket aftal bolaget tillförbinder sig att till staden på vissa villkor »utan ersättning» och med full äganderätt afstå all den till bolagets lägenhet Stora Gröndal n:r 1 i Brännkyrka socken hörande mark, som enligt ett af löjtnanten G. H. Torulf för

Gröndals villasamhälle upprättadt vid aftalet fogadt förslag till stadsplan afsetts till gator, torg och andra dylika allmänna platser, med undantag likväl af den mark med tillhörande vattenområde, som är belägen utmed ifrågavarande lägenhets stränder vid Mälaren samt tomt, som afsetts för allmän byggnad. I ersättning härför skall staden tillförbinda sig att lämna vatten från stadens vattenledning till ägaren af ifrågavarande lägenhet och därifrån gjorda afsöndringar, på villkor, som i aftalet närmare angifves.

Den korta tid, som, för att kontraktet skall kunna af stadsfullmäktige prövas inom i detsamma förutsatt tid, stått till buds för ärendets utredning, har gifvetvis icke varit tillräcklig för att fullt bedöma kontraktets bestämmelser och konsekvenserna af deras antagande.

Emellertid hafva kammar- och byggnadskontoren efter anmodan afgifvit särskilda utlåtanden, hvilka här biläggas. Såsom af densamma framgår, hafva kontoren emot kontraktet framställt åtskilliga anmärkningar af sådan betydelse, att det är uppenbart att kontraktet icke bör af staden godkännas i det skick, hvori det det nu föreligger.

Såsom kammarkontoret också framhållit är redan formen för upplåtelsen af gatumarken otillfredsställande i det att den omfattar endast viss del af den mark, som enligt ett upprättadt *stadsplaneförslag* skall utläggas till gator m. m., men däremot icke den mark, som kan till sådant ändamål komma att erfordras på grund af ändringar eller tillägg till förslaget, hvilka kunna af bolaget göras oberoende af staden, under det att denna upplåtelse, som är villkorlig och beroende af socknens inkorporering, af staden skall ersättas med en ovillkorlig skyldighet att för all framtid tillhandahålla samhället vatten.

Äfven i öfrigt synes de af såväl kammarkontoret som byggnadskontoret mot aftalets bestämmelser gjorda erinringarna af beskaffenhet att böra föranleda ändring af aftalsbestämmelserna.

På grund häraf och med hufvudsakligt instämmande i hvad kammarkontoret i ärendet anført, får afdelningen hemställa att kontraktet icke måtte i nu föreliggande form af stadsfullmäktige godkännas.»

Hvad sålunda förekommit fann utskottet skäligt delgifva inkorporeringsdelegerade, hvilka därpå efter förnyade underhandlingar med Stockholms södra tomtaktiebolag, den 7 i denna månad till stadsfullmäktige inkommit med en förnyad skrivelse i ämnet af följande innehåll:

»Stockholms stads delegerade för inkorporeringsfrågor hafva tagit del af de yttranden, som af drätselnämndens andra afdelning samt byggnads- och kammar-

kontoren afgifvits öfver det mellan delegerade å stadens vägnar, å ena, samt Stockholms södra tomtaktiebolag, å andra sidan, upprättade preliminära aftal angående upplåtelse af viss gatumark inom lägenheten Stora Gröndal n:r 1 i Brännkyrka socken; och få delegerade i anledning af de erinringar, som bemälda myndigheter framställt emot vissa delar af berörda aftal, härmed anföra följande.

Lösningen af frågan om Brännkyrka sockens införlifning med Stockholms stad har såväl af drätselnämnden och landtegendomsnämnden som af stadsfullmäktiges beredningsutskott ansetts böra göras beroende däraf, att uppgörelser blefve träffade med markägare inom socknen i fråga om upplåtelse till staden utan ersättning af den mark, som erfordras till gator och allmänna platser inom de mera bebyggda delarna af socknen; och har berörda ärende af utskottet återremitterats till delegerade företrädesvis i syfte att dylika uppgörelser måtte ävåbringas. Ehuru med det delegerade lämnade uppdrag måste hafva afsetts förhandlingar med representanter för vederbörande kommun i dess helhet, och icke med enskilda markägare, hafva dock delegerade icke velat undandraga sig att med föranledande af hvad som sålunda förekommit inleda underhandlingar med, bland andra markägare, förenämnda bolag, af hvilka underhandlingar framgått såsom resultat föreliggande aftal, hvarigenom åt staden utan ersättning upplåtits gatumark inom socknen till en areal af 120,000 kvadratmeter. Med hänsyn till den enligt delegerades tanke stora viktén för staden däraf, att berörda inkorporeringsfråga snarast varder löst, och då sagda aftal synes vara ägnadt att kraftigt främja frågans lösning, vilja delegerade framhålla, att detta aftal uppenbarligen är af synnerligen stor betydelse för staden. Vid sådant förhållande hafva delegerade icke kunnat finna annat än, att de anmärkningar, delvis af detaljbeskaffenhet, som drätselnämndens andra afdelning samt byggnads- och kammarkontoren riktat mot ifrågavarande aftal, vittna om bristande uppskattning af inkorporeringsfrågans reella räckvidd och omfattning för hufvudstadens utveckling.

Emellertid hafva delegerade ansett sig böra söka hos bolaget utverka eftergifter för de önsknningar, som af bemälda myndigheter gjorts gällande i afseende å aftalet. På sätt framgår af bolagets närslutna skrifvelse till stadsfullmäktige af denna dag, hafva delegerade haft tillfredsställelsen att af bolaget ernå åtskilliga medgifvanden utöfver dem bolaget förut gjort, hvarjämte bolaget tillika förklarar sig icke hafva något att erinra emot att till aftalet fogades vissa af kammarkontoret efterträdde, mindre betydande tillägg.

Delegerade få nu vördsamligen tillstyrka stadsfullmäktige att före innevarande månads utgång godkänna ifrågavarande aftal med de af bolaget däri

gjorda reella tillägg. Skulle aftalet icke dessförinnan vinna stadsfullmäktiges godkännande, torde det kunna förutsägas, att de öfriga underhandlingar, delegerade nu föra med andra markägare inom Brännkyrka socken, skola häraf röna sådan inverkan, att de icke komma att leda till positivt resultat, hvaraf åter skulle blifva följd, att lösningen af inkorporeringsfrågan komme att väsentligen försvåras och fördröjas.

Inom Brännkyrka socken har nämligen under de två senare åren behovet af åtskilliga offentliga byggnader, däribland nya folkskolehus, gjort sig med styrka gällande. Hvad särskildt beträffar sistnämnda byggnader, hvilka beräknats kräfvat en kostnad af något mer än 600,000 kronor, har det enligt hvad vi inhämtat allenast med största ansträngningar lyckats socknens inkorporeringsdelegerade att förmå socknen undanskjuta dessa byggnadsfrågor ännu någon tid i afbidan på inkorporeringsfrågans lösning. Därvid hafva bemälda delegerade måst taga på sitt moraliska ansvar att inkorporeringsfrågan verkligen komme att lösas under den närmaste framtiden. Stadens delegerade hafva äfven med hänsyn till vikten af att uppförandet af sistsagda byggnader icke beslötes före inkorporeringen funnit sig föranlåtna att afgifva yttranden i enahanda riktning och således äfven på sig öfvertagit det moraliska ansvaret för en snar lösning af inkorporeringsfrågan. Ett beslut af stadsfullmäktige, som komme att innebära ett förhållande af sagda fråga, skulle under sådana omständigheter komma att försätta delegerade i en ganska brydsam belägenhet, hvilket förhållande vi med hänsyn till den oss från början lämnade allmänna instruktion anse oss böra bestämdt framhålla, på samma gång vi vilja erinra, att ett sådant beslut skulle för staden betydligt försvåra den stora frågans lösning inom rimlig tid och på rimliga betingelser.

Vid denna skrifvelse var fogad den däri omförmälda, till stadsfullmäktige ställda skrift från Stockholms södra tomtaktiebolag, hvilken skrift var så lydande:

»Sedan Stockholms Södra Tomtaktiebolag beredts tillfälle att yttra sig i anledning af de utlåtanden, som af drätselnämndens andra afdelning samt byggnads- och kammarkontoren afgifvits öfver det mellan Stockholms stads delegerade för inkorporeringsfrågor och bolaget upprättade aftalet angående upplåtelse af gatumark inom Gröndal, mot det att samhället skulle mot afgift erhålla vatten från Stockholms stads vattenledning får bolaget härigenom anföra följande.

Bolaget medgifver, att kontraktet ändras sålunda, att bolaget förbinder sig att utan ersättning till Stockholms stad afstå den bolaget tillhöriga mark, som enligt vid inkorporeringstillfället af kungl. maj:t fastställd stadsplan tillhör bolaget, dock under villkor att den sammanlagda mark, som skall af bolaget till

61875

staden utan ersättning öfverlätas icke väsentligt öfverstiger 120,000 kvadratmeter. I händelse Strandgatan kommer att under nedan angifna villkor öfverlämnas, ökas denna areal i motsvarande mån. Bolaget anser sig böra framhålla, att den gatemark, som bolaget förbundet sig utan godtgörelse upplåta, är synnerligen betydande, och att, därest Stockholms stad, såsom är sannolikt, af kungl. maj:t lämnas tillfälle att yttra sig öfver den af Allmänna ingenjorsbyrån för väg- och vattenbyggnader uppgjorda stadsplanen och därvid fordrar utvidgning af de redan nu rymligt tilltagna gatorna, kostnaderna för denna utvidgning böra gäldas enligt stadsplaneagen, för så vidt icke andra gator eller öppna platser samtidigt minskas. Genom det medgifvande bolaget vill lämna, blifver det emellertid möjligt för Stockholms stad att utan kostnad få gatorna lagda på annat sätt än allmänna ingenjorsbyrån föreslagit.

Med anledning af de gjorda anmärkningarna mot att bolaget från upplåtelsen undantagit den mark, som är belägen utmed bolagets stränder vid Mälaren, får bolaget meddela, att orsaken härtill ingalunda är, att bolaget, då den i stadsplanen intagna Strandgatan framdeles kommer att utläggas, vill tilltvinga sig ersättning för den bolaget tillhöriga mark, som ingår i denna gata. Anledningen är, att bolaget ämnar reservera tomterna invid Mälaren till fabriksanläggningar, hvartill denna mark, belägen invid segelleden, är särdeles lämplig. För blifvande fabriker är det emellertid af vikt att kunna utmed stranden utlägga bryggor, vid hvilka fabrikerna kunna lossa för driften erforderliga råämnen och utskeppa sina tillverkningar. Fabrikerna behöfva äfven hafva möjlighet att obehindradt tvärs öfver Strandgatan forsla sina varor och att vid behof på densamma upplägga varor liksom å en hamnkaj. Det är för att icke Stockholms stad skall kunna förhindra detta, som bolaget från öfverlåtelsen undantagit Strandgatan. Denna har såsom af planen framgår, icke någon betydelse såsom genomgående kommunikationsled, utan dess hufvudsakliga ändamål bör vara att tjäna såsom hamnkaj. Detta skulle emellertid Stockholms stad kunna till bolagets stora skada förhindra, om staden blifver ägare af gatan.

Bolagets afsikt har alltid varit, att staden efter inkorporeringen skulle få full frihet att nedlägga rör i Strandgatan och har intet att invända mot att staden blifver ägare af de i denna gata vid inkorporeringen nedlagda, bolaget tillhöriga rör.

För att visa tillmötesgående vill bolaget emellertid medgifva, att den bolaget tillhöriga mark, som ingår i Strandgatan, utan ersättning öfverlåtes till Stockholms stad, när efter Brännkyrka sockens inkorporering gatan blifver så be-

byggd att, enligt 29 § stadsplanelagen, den skall upplåtas för allmänt begagnande. För detta medgifvande skola dock stadgas följande villkor:

1:o) Staden får icke förhindra bolaget eller ägare eller innehafvare af tomter utmed Strandgatan att vid Mälaren anlägga lastbryggor och lastkajer samt vid dessa bryggor och kajer lossa och lasta.

2:o) Därest hamnpengar skola erläggas, få dessa icke beräknas högre än som inom Stockholms stad gäller, då lossning och lastning sker vid egen strand.

3:o) Staden får icke förhindra att vid behof varor uppläggas å gatan.

4:o) Staden äger icke påfordra, att i Strandgatan nedlagda järnvägsspår borttagas eller förbjuda att nya sådana spår nedläggas i Strandgatan. Icke heller må staden förhindra, att å sålunda anlagda spår järnvägsvagnar framföras i Strandgatan.

Vidare får bolaget meddela, att bolaget icke har något att erinra mot, att aftalet ändras sålunda, att stadens åtagande att till bolaget redovisa af tomtägare erlagda amorteringsavgifter endast gäller under den förutsättning, att de kunna af staden indrivas genom vattnets afstängning från vederbörande egendom. Därest så anses lämpligt, kan stadens skyldighet att uppbära amorteringsavgifterna utgå, därest bolaget i stället berättigas afstänga vattnet från den egendom, hvars ägare icke i rätt tid betalar afgiften.

Mot kammarkontorets förslag att anordna en gemensam mätare, och att bolaget, till dess Brännkyrka socken blifver inkorporerad, skall ansvara för afgiften för allt vatten, som framledes i hufvudröret, har bolaget intet att invända.

Bolaget vill förbinda sig att så underhålla de i gatorna nedlagda rörledningarna, att de vid Brännkyrka sockens inkorporering äro i godt stånd.

Därjämte medgifver bolaget staden att i bolagets egendom erhålla den eller de inteckningar, som staden kan anse erforderliga för att betrygga uppfyllandet af förevarande aftal. Därest Stockholms stad i öfrigt önskar göra några mindre jämkningar i kontraktet, har bolaget intet att däremot erinra.

Till sist vill bolaget framhålla, att försäljning af vatten till ett pris af 30 öre kubikmetern för staden torde vara en god affär, då bolaget bekostar rörledningarna. För att komma i åtnjutande af vatten från stadens vattenledning, har bolaget förbundit sig att öfverlämna gatumark med den stora areal af 120,000 kvadratmeter, eventuellt ökad med Strandgatans mark.

Därest bolaget icke före den 1 nästkommande juli får löfte af Stockholms stad att erhålla vatten från stadens vattenledning, kan bolaget emellertid icke vidhålla detta sitt erbjudande. Staden får då i händelse af samhällets inkorpore-

ring enligt stadsplanelagens bestämmelser förvärfva erforderlig gatumark. Bolaget är visserligen genom aftal, som träffats med tomtägarne inom Gröndal, pliktigt att upplåta erforderliga vägar, men däremot icke gator i den omfattning, som det upprättade stadsplaneförslaget innebär. Vissa af dessa gators bredd är så tilltagen, att gatorna kunna tjäna såsom genomfartsleder för längre bort belägna samhällen.

Anledningen hvarför bolaget måste från staden hafva svar före den 1 juli är, att, om bolaget icke före denna tidpunkt får bestämdt besked, att bolaget erhåller vatten från Stockholms stad, bolaget nödgas anlägga egen vattenledning. Bolaget har nämligen under senare tid sålt en mängd tomter och i kontrakten rörande dessa försäljningar förbundit sig att anskaffa vatten. Anläggning af egen vattenledning medför inga tekniska svårigheter, enär rikligt och godt grundvatten finnes, som aldrig sinar ut, då nytt vatten tillströmmar från Mälaren, i den mån man pumpar. I händelse egen vattenledning skall anordnas, måste dock bolaget bygga ett vattentorn och anskaffa pumperk, och det är för att undgå dessa utgifter, som bolaget ställt sig så beredvilligt rörande upplåtelse af gatumark till Stockholms stad. Stockholm den 7 juni 1910.

Stockholms Södra Tomtaktiebolag:

E. v. Krusenstjerna.

Emil Juhlin.

C. Carlberg.»

Beredningsutskottet har i likhet med inkorporeringsdelegerade funnit den ifrågasatta uppgifvelsen med Stockholms södra tomtaktiebolag i stort sedt vara för staden fördelaktig, särskildt sedan bolaget gjort de ytterligare medgifvanden, som innefattas i bolagets ofvanintagna skrifvelse af den 7 juni. Utskottet, som vid sådant förhållande delar inkorporeringsdelegerades uppfattning att något icke kan vara att erinra mot att bolaget redan före Brännkyrka sockens införlifning med staden, kommer i åtnjutande af vattenledningsvatten från stadens vattenledning har på grund häraf och med hänsyn till att det föreliggande kontraktet är ställt att godkännas af stadsfullmäktige senast före utgången af denna månad, ansett lämpligt att afskilja detta ärende från den egentliga frågan om Brännkyrka sockens införlifning med staden.

Då emellertid tiden icke medgifvit att inhämta drätselnämndens andra afdelningens yttrande äfver de af bolaget slutligen bjudna villkoren har utskottet, som därförutan icke tilltrött sig kunna med erforderlig sakkunskap pröfva aftalets detaljer, tänkt sig den utvägen, att stadsfullmäktige nu skulle allenast i princip godkänna det ifrågavarande aftalet samt uppdraga åt drätselnämndens andra afdel-